

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Svetlana Räst

**LAPSEVANEMATE JA ÕPETAJATE KOOSTÖÖ LASTE
ESMASTE TÖÖHARJUMUSTE KUJUNDAMISEL
PÕLVAMAA LASTEAEDADE NÄITEL**

Bakalaureusetöö

Juhendaja eelkoolipedagoogika nooremlektor Lehte Tuuling MA

Narva 2022

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Svetlana Räst

(töö autori allkiri)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Svetlana Räst,

(sünnikuupäev: 10.12.1985)

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Lapsevanemate ja õpetajate koostöö laste esmaste tööharjumuste kujundamisel Põlvamaa lasteaedade näitel“, mille juhendaja on Lehte Tuuling, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktis 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Svetlana Räst

16.05.2022

ABSTRACT

The title of the bachelor's thesis is "Cooperation between parents and teachers in shaping children's primary work habits on the example of kindergartens in Põlva County". The aim of the thesis was to get an overview of how work education methods and techniques are applied in cooperation with parents on the example of kindergartens in Põlva County.

The relevance of this topic stems from the "Estonian-Labour force" survey, according to which the percentage of youth unemployment is increasing. Based on the summary of the survey "Entrepreneurs' experience in hiring young people under the age of 18", it is revealed that young people do not have the necessary skills or knowledge.

The theoretical part of the thesis provides an overview of the following: what is work and work education and what makes the game different from work; the need for work education in the child's development and what the child should be able to do at different ages; the development of work habits in kindergarten and the environment conducive to work education and how it is supported in kindergarten; supporting work habits at home, where the development of work habits begins and the role of parents; co-operation of kindergarten and home; the basis of home and kindergarten co-operation and how the co-operation affects the child.

The empirical part describes the purpose of the research, research questions, methodology, sample, provides an overview of the research procedure and analyses the results obtained. The research used a quantitative research method, data collection was done by means of a questionnaire. The obtained data was processed in Microsoft Excel program and presented via figures.

The results of the research revealed next:

1. The parents value their children's working skills higher than teachers. The reason for this could be that teachers value working skills in pre-school age higher than parents.

2. Teachers' and parents' understanding about the developing working skills and habits is similar. Teachers and parents consider co-operation and demonstrating the right skills to be very important in developing working skills, habits and communication.
3. Teachers and parents are aware of the importance and necessity of work education in pre-school. It is considered important for children to acquire the self-care skills by the end of the pre-school, to make them more confident and independent.
4. Parents' evaluation of pre-school and home co-operation on developing the work habits is higher than teacher' evaluation.
5. Co-operation between teachers and parents is considered to be important in developing children's work habits. Similar diverse opportunities are created at home and in pre-school to develop working skills and habits.

There are two main bottlenecks in the current thesis. First, I would like to highlight the respondents' functional reading skills and their ability to focus on the questionnaire. The analysis of the results revealed that there were certain answers that were given lightly and not by focusing on the question. For example, the question „What kind of impact does the development of early working habits have on the child?“ received the reply „makes children dependent on their parents“. The second bottleneck was the sample size. Further research should, if possible, increase the sample, which would change respondents' perceptions of the development of work skills and habits towards austerity.

In conclusion, it can be stated that the purpose of this research was fulfilled and the research questions were answered.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	7
1. TÖÖ JA TÖÖKASVATUS	9
1.1. Töökasvatuse vajalikkus lapse arengus	9
1.2. Tööharjumuste kujundamine lasteaias	12
1.3. Tööharjumuste toetamine kodus	13
1.4. Lasteaia ja kodu koostöö	15
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	17
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused	17
2.2. Meetodi valik ja kirjeldus	17
2.3. Valimi kirjeldus	18
3. TULEMUSED	19
3.1. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang laste tööharjumustele	19
3.2. Lapsevanemate ja õpetajate teadlikkus töökasvatuse olulisusest koolieelses eas	21
3.3. Töösuste ja -harjumuste arendamise võimalused kodus ja lasteaias	29
ARUTELU	35
KOKKUVÕTE	38
KASUTATUD KIRJANDUS	40
LISAD	46
LISA 1. Ankeet lasteaiaõpetajale "Lapsevanemate ja õpetajate koostöö laste esmaste tööharjumuste kujundamisel Põlvamaa lasteaedade näitel"	46
LISA 2. Ankeet lapsevanemale "Lapsevanemate ja õpetajate koostöö laste esmaste tööharjumuste kujundamisel Põlvamaa lasteaedade näitel"	52
LISA 3. Lasteaiaõpetajate taustaandmed (N=30)	58
LISA 4. Lapsevanemate taustaandmed (N=30)	59

SISSEJUHATUS

Läbi aegade on suhtunud erinevalt laste töötamise ja kodutööde tegemisse, mil enda elatamiseks oli ühiskonnakorraldus, kus inimeste põhitegevusalaks oli põlluharimine ja karjakasvatus oli laste roll majapidamistöodes suur. (Hoiakud..., 2006, lk 30). Paraku on tänapäeval suhtumine töötamise ja kodutööde tegemisse võrreldes varasemaga muutunud (Pöld, 1932, lk 129). Avo–Rein Tereping (2018, lk 11) väidab, et tänapäeva elus jääb väheseks lastel vastutustundest, mille kujunemise aluseks on töökasvatus võimalusega ise otsustada. Töökasvatust kujundatakse eelkoolieas lapsele sobiva töö rakendamisega ning täiskasvanute töö tutvustamisega (Arendi, 2011, lk 12–13).

Ettevõtjate seas läbiviidud küsitluse “Ettevõtjate kogemus alla 18-aastaste noorte tööle võtmisel” kokkuvõttes tuuakse välja, et noortel puuduvad vajalikud oskused või teadmised ning tööharjumused (Rugo, 2015, lk 4). Samas on Mari Skuin (2016) kirjutanud “9 viisi, kuidas armastavad ja ülihoolitsevad vanemad lastel tegelikult suureks kasvada ei luba” artikli, kus toob välja vanemate liigse ülihoolitsemise, mille käigus ei tajuta, et sellega tehakse lapsele liiga ning tänu sellele puudub lapsel võimalus teha ise otsuseid ja vigu, mille tulemusel laps ei saagi iseseisvuda. Töökasvatust ja -harjumusi mõjutab ka vanemate kiire elutempo (Karu jt, 2012, lk 16), mille tagajärjel lastega veedetud aeg väheneb ning seda kompenseeritakse raha või kingitustega (Sotsiaalkampaania..., 2004, lk 4).

Kui väikelapse eas ei pöörata tähelepanu ja ei panda rõhku töökasvatusele, siis on noorel tulevikus raske alustada iseseisvat elu. Eesti–Tööjõu uuringu andmetel oli 2018. aastal 15–16-aastastest mitteõppivaid noori 3% ning 17-aastastest noortest 7%. Enamik nendest noortest, kes pole koolisüsteemis, on väljas ka tööturult – mitteõppivatest 15–17-aastastest noortest osales tööhõives vaid 18% ning kõikidest vastavas vanuses hõivatud noortest moodustasid mitteõppivad noored 15%. Kõigi 15–17-aastaste noorte tööhõive määr 2018. aastal oli 5%, seejuures 15–16-aastaste noorte seas 3% ning 17-aastaste puhul 10%. (Analüüs... 2020, lk 5)

Statistikaameti tööjõu-uuringu andmetel kasvas märgatavalt 2020. aasta II kvartalis noorte (15–24) töötus aasta võrdluses. Noorte tööhõive määr oli 33,3% ning töötuse määr suurenes aastaga 14,1%-lt 18,4%-ni, mis on viimase seitsme aasta kõrgeim näitaja. Noori töötuid oli 2020. aasta II kvartalis kokku 9500. Võrreldes 2020.a. I kvartaliga suurenes noorte töötute arv 4200 võrra. Tuginedes Ülle Marksoo “Tööjõu-uuringu 2020. aasta II kvartali tulemuste lühikokkuvõtte” uuringu andmetele saab väita, et noorte vanuses 15–24-aastat töötuse määra protsent suureneb. (Marksoo, 2020, lk 2). Servinski (2021) on toonud välja, et hõivatute arvu vähenemisel on kolm põhjust: pole piisavalt tööd ja töösoovijad ei leia seda, tööealiste inimeste arv kahaneb ning tööealised inimesed ei soovi töötada. Kõik eeltoodu kajastab antud uurimistöö teema aktuaalsust ning tähtsust.

Kuni 1960 aastani kasutati töökasvatust kasvatuselise kohustusliku osana, kuid uuenduste tõttu jäeti töötav meetod kõrvale (Tereping, 2018). Kui varasemalt olid õppimine ja töökeskkond omavahel seotud, siis tänapäeval on see viidud neljaseina vahele ehk kooli, mis katkestas õppimise ja praktilise töö vahelise sideme. (Szczepanski, 2012, lk 11).

Bakalaureusetöö eesmärgiks on saada ülevaade, kuidas koostöös lapsevanematega rakendatakse laste esmaste tööharjumuste kujundamisel töökasvatust Põlvamaa lasteaedade näitel. Uurimisprobleemiks on laste puudulikud tööoskused.

Eesmärgi täitmiseks püstitatakse kolm uurimisküsimust:

1. Milliseks hindavad laste tööharjumusi õpetajad ja lapsevanemad?
2. Kui teadlikud on lapsevanemad ja õpetajad töökasvatuse olulisusest koolieelses eas?
3. Milliseid võimalusi luuakse kodus ja lasteaias, et arendada laste tööoskusi ja -harjumusi?

Bakalaureusetöö koosneb teoreetilisest ja uurimisosast. Töö teoreetilises osas antakse ülevaade töökasvatuse ja töökasvatuse rollist kodus ja lasteaias. Teoreetilise osa materjal põhineb teemaalasel kirjandusel. Töö uurimise osas tuuakse välja uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused, uurimismeetod, valim, tulemused, analüüs ning järeldused.

Käesolevas töös kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit. Andmete kogumiseks kasutati veebipõhist ankeetküsitlust, mis oli koostatud *Google Forms* keskkonnas. Andmete analüüsimisel kasutas autor *Microsoft Excel* programmi. Töö lõpus võtab autor kokku bakalaureusetöö tulemused.

Võtmesõnad: töökasvatus, tööharjumus, ülehoolditsemine

1. TÖÖ JA TÖÖKASVATUS

Töö on tegevus, mis nõuab kehalist ja vaimset pingutust, eesmärgi või tulemuse saavutamiseks. (Arendi, 2011, lk 6; Käis, 2018, lk 104). Asta Kakk (2005, lk 25) toob välja, et töö pole lapse jaoks pelgalt mäng, vaid on reaalne tegevus, millel on eesmärk, mis saavutatakse õigete töövahendite ning võtetega. Mängust eristub töö selle poolest, et mängus on esikohal protsess aga tööd tehes lisandub lisaks protsessile ka tulemus (Tereping, 2018). Töö, kui tegevus tuleneb elu vajadustest, mida kasutatakse vaba tegevuse mõttes kodus ning õppeasutuses (Pöld, 1932, lk 129). Peep Leppik (2009, lk 61) toob raamatus “Lapse arendamine algab hällist” välja, et töö kujundab inimeses tahtejõudu, sihikindlust ja loominguilist.

Töökasvatus on protsess, mille käigus õpetatakse esmaste tööharjumuste kujunemist (Saarits, 2008, lk 80). Töökasvatus on õpetuse ja kasvatus osa, mis valmistab ette sihipäraseks tööks, arendades isiksuseomadusi, andes üldharivaid-, tehnilisi-, suhtlemis- ja kutsealaseid teadmisi, oskusi ja vilumusi. Töökasvatus õpetab samuti ühiskondliku töö vajalikkust. Protsess algab eneseteenindusoskuste õpetamisega, jätkudes koduste tööde, mängu ning õppimise kaudu. (Arendi, 2011, lk 6) Enesekohaste oskuste arendamine on aeganõudev, järjepidev õpetamine, õppimise ja harjutamise protsess (Saarits, 2008, lk 80).

Töökasvatases on kasutusel kolm tegevussuunda; täiskasvanute tööga tutvumine ning teadmiste kujundamine erinevatest töödest; laste tööoskuste- ja vilumuste kujundamine; sotsiaalkasvatus. (Kakk, 2005, lk 26; Ernesaks jt, 1968, lk 14). Laste tööharjumuste kujundamisel on oluline, et töö oleks eesmärk, mida saavutada ning alustatud tegevus tuleb viia lõpuni. Töö edukaks sooritamiseks on vajalik töövahendite õige kasutamise oskus. (Arendi, 2011, lk 6–7).

1.1. Töökasvatuse vajalikkus lapse arengus

Tööharjumuste kujundamine saab alguse varajasest east, kui laps oma käsi valitsema hakkab (Kakk, 2005, lk 26). Iga laps on eraldi isiksus ning välja võib tuua tegevused,

millega ta peaks teatud eas hakkama saama ja mida täiskasvanu võiks talle ülesandeks anda (Arendi, 2011, lk 23). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) § 15 punktis 7 on välja toodud 6–7-aastaste eeldatavad oskused: laps saab hakkama eneseteenindamisega ja omab esmaseid väljakujunenud tööharjumusi.

Jõukohasemateks töödeks on eneseteenindamisoskused (nt riietumine, kätepesu) ning ümbritseva keskkonnaga seotud ülesanded (nt mänguasjade koristamine) (Arendi, 2011, lk 12). Töökasvatuse arengus on oluline luua positiivne suhtumine eneseteeninduse oskuste kujundamisse seejuures jälgides, et laps teostab ea- ja jõukohaseid toiminguid ise (Saarits, 2008, lk 89). Erinevate tegutsemisvõimaluste andmine lapsele tema lapsepõlves annab hea aluse edaspidiseks eluks ja õppimiseks. (Arendi, 2011, lk 9)

Töökasvatuse õppimine ja arendamine toimub esimese 6 aasta jooksul läbi mängu (Käis, 2018, lk 78). Mängimise teel arendab laps kognitiivseid, emotsionaalseid, sotsiaalseid ja füüsilisi oskusi (White jt, 2019). Kuigi mängimist võib varajases lapsepõlves julgustada, muutuvad piirid töö ja mängu vahel üha selgemaks algkoolis (Wood jt 2005).

Korra- ja jõukohaste tööharjumuste kujundamiseks on sobivaim vanus vahemikus 2,5–3,5 eluaastat, see on aeg mil laps soovib toiminguid ise teha (Arendi, 2011, lk 7). Selles eas toimub eneseteenindamise oskuste arendamine jälgides ja matkides (Saarits, 2008, lk 89). Imikutele ja lastele on õppimise allikateks teised inimesed. Läbi vaatluse laps õpib teiste käitumist, loob nähtu põhjal endale mallid ning hiljem taasesitab nähtut (Kikas, 2008, lk 111).

Esimesel ja teisel eluaastal pannakse alus hügieeniharjumuste kujunemisele ning laps muutub kehaliselt aktiivsemaks. Toetada tuleks lapse emotsionaalset arengut, suhtlemisvalmidust ja iseseisvust asjadega tegutsemisel ning matkimisel. Laps suhtleb rohkem ning tunneb suuremat huvi ümbritseva keskkonna vastu. Laps suudab paljusid asju enamasti ise teha ja katsetada, sõltuvalt pakutavatest võimalustest. Selle tulemusel õpib oma käitumist kontrollima, areneb algatusvõime ja reeglitest arusaamine. Tekib “mina-ise” tegutseja periood, mille juures on oluline täiskasvanu kohalolek, kuna laps hindab oma võimeid mitteadekvaatselt. Antud perioodil on oluline tunnustamine, kuna areneb vajadus tunnustuse järele (kiitmine), selle tulemusel stimuleeritakse lapse tegutsemist. (Saarits, 2008, lk 81–82). Antud vanuses kasutab laps juhendamisel mitmesuguseid töövahendeid,

sealjuures korrastab oma töökoha. Täiskasvanute tööga tutvustamisel jäljendab lihtsamaid toiminguid ja läbi mängu harjutab töövõtteid. (Arendi, 2011, lk 24).

Kolmandal eluaastal on täienenud suhtlemise oskus ja tekkinud on oma “mina”, seejuures märgates üha rohkem teisi eakaaslast. Põhitegevuseks on mäng ja suhtlemine eakaaslastega. Algab tööharjumuste arenemise periood, kus olulisel kohal on rutiin ja kord. (Saarits, 2008, lk 83). Laps abistab igapäevatoimingutes, teostades lihtsamaid täiskasvanu tööülesandeid. Oma alustatud tegevuse viib suunamisel lõpuni ning meeldetuletusel korrastab oma töökoha. Antud vanuses tuleb selgitada töö järjekorda, seejuures hoiatada teda võimalike ohtude eest. Laps saab aru, et kõik tegevused ei pruugi õnnestuda esimese korraga ning korrates tegevusi sooritus paraneb. (Arendi, 2011, lk 26).

Neljandal eluaastal täiustuvad varasemalt omandatud oskused, seejuures pööratakse tähelepanu töö kvaliteedile. Laps täidab saadud korraldusi ning mõistab reegleid. (Arendi, 2011, lk 29). Antud vanuses muutub mõtlemine kogemuse põhiseks (ise nägin), seejuures esineb ebaloogilist asjade ja nähtuste põhjendamist (Saarits, 2008, lk 84). Õige hetk on alustada koostöö arendamist, mille käigus peab toimuma aktiivne selgitustöö ja kompromisside leidmine (Arendi, 2011, lk 30).

Viiendast eluaastast suudab laps varasemast kauem keskenduda tegevusele, tegutsedes suulise juhise järgi enamasti iseseisvalt. Kasutades mitmekesisemaid töövahendeid (nõel, haamer) (Arendi, 2011, lk 31; Männama & Marats, 2009, lk 31). Selles vanuses teeb laps koostööd eakaaslastega, osaledes mängudes ja tegevustes. Mängudes võtab täiskasvanu rolle ning matkib nende tegevusi, kasutades vastavat sõnavara ja maneere. Teadmiste omandamine toimub kogemuste kaudu ning hakkab võtma vastutust oma tegevuste eest (Männama & Marats, 2009, lk 31). Oluline on selgitada, et raskemate tööülesannete täitmise puhul on sobilik paluda täiskasvanupoolset abi (Arendi, 2011, lk 32).

Kuuendal eluaastal saab laps iseseisvalt hakkama eneseteenindamisega. Antud vanuses usaldatakse lapsele keerukamaid ülesandeid, süvendades sellega kohuse- ja vastutustunnet. (Ernesaks jt, 1968, lk 273–274). Kuueaastane suudab planeerida- ja eesmärgistada oma tegevusi. Seejuures on võimeline keskenduma vähemalt 20–30 minutiks ja viima oma tegevused lõpuni (Männama & Marats, 2009, lk 35). Harjutada tuleks oskust ise alustada vajalikku tööd, seejuures ootamata kellegi korraldust (Ernesaks jt, 1968, lk 273). Tegevustes tuleb pöörata tähelepanu töö kvaliteedile (Arendi, 2011, lk 34).

Seitsmendal eluaastal on eneseteenindamise oskused omandatud ning omandamata jäänud oskuste arendamiseks on veel võimalus. Omandatud on ka eakohased töövõtted ning töövahendite kasutamise oskus. (Arendi, 2011, lk 35). Algatab ise tegevust või mängu. Laps tegutseb iseseisvalt seejuures sõltudes vähem vanematest. Kuid uudsetes olukordades vajab täiskasvanu sõnalist juhendamist (Männama & Marats, 2009, lk 43). Suudab keskenduda mitmele tegevusele korraga olles võimeline keskenduma 30–35 minutit (Arendi, 2011, lk 35). Oskab osutada abi eakaaslastele ja noorematele abi ja vajadusel seda ka ise küsida (Männama & Marats, 2009, lk 43).

1.2. Tööharjumuste kujundamine lasteaias

Lasteaed toetab laste mängu-, õpi-, sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste kujunemist läbi erinevate tegevuste (Tuul, 2009, lk 29), seejuures arvestades iga lapse arengutaset, huve, eripära õppija ja suhtlejana (Kala, 2009, lk 7). Lasteaia õppekasvatustegevuste töökorralduse kavandamisel on oluline kindel päevakava ning tegevuste rütm, mille juures arvestatakse laste vanust (Saarits, 2008, lk 88). Igapäevatoimingutes vahelduvad laste mäng, vabategevused ja õpetaja planeeritud õppe- ja kasvatustegevused (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008, § 7). Tähtsal kohal on eneseteenindamise oskuste praktiline harjutamine ja vajalike iseendaga toimetuleku kogemuste kinnitamine (Saarits 2008, lk 88).

Õpetaja on lastele eeskujuks oma hoiakute ja käitumisega (Timoštšuk, 2010, lk 61). Elukestva õppe strateegiast 2020 ja koolieelse lasteasutuse õppekavast lähtuvalt on õpetaja roll õpiprotsessis muutunud, kui varasemalt oli õpetaja teadmiste vahendaja, siis nüüd on tema rolliks tagada turvaline ja toetav õpikeskkond (Tuuling, 2015). Laps mõistab õpitud paremini ise tegutsedes, katsetades, uurides ja avastades ning seejuures arutledes ja järeldades (Timoštšuk, 2010, lk 59). Erinevate keskkonna osade tundmaõppimiseks vajab laps avatud kokkupuudet vastava keskkonnaga, seejuures on oluline otsene kontakt paigaga, kus asjad ja nähtused toimivad. Õppimise allikaks on lähiümbruses tegutsevad inimesed, nende tööoskused, hoiakud ja suhtlemine. Tegevused muutuvad terviklikuks, kui kasutatakse lapse mitmekesisest lähiümbrust õpikeskkonnana. (Teller, i.a)

Elizabeth White jt (2019) on toonud välja uurimuses “Seosed majapidamistöõde ja lapsepõlve enesepädevuse vahel“, et eneseteenindamise oskuste ja enesetõhususe arendamine on oluline akadeemilise, sotsiaalse ja karjääriedu saavutamiseks. Majapidamistöõde sagedus lasteaias on positiivselt seotud lapse tajuga sotsiaalsetest,

akadeemilistest ja eluga rahulolu pädevustest kolmandas klassis sealjuures sõltumata soost, pere sissetulekutest ja vanemate haridusest. Mis tahes sagedusega majapidamistöõde tegemine lasteaias oli seotud matemaatika tulemuste paranemisega kolmandas klassis. Antud uuringu põhjal järeldati, et majapidamistöõde sooritamine algkooli alguses põhjustab enesepädevuse, prosotsiaalse käitumise ja enesetõhususe hilist arengut.

Tööharjumuste kujundamisel kasutatakse mitmesuguste tööde teostamise protsessi, mis annab võimaluse integreerida erinevaid õppeteemasid omavahel, kasutades selleks alushariduse raamõppekavas välja toodud töövahendeid (nt käärid, haamer, nõel jne) (Kakk, 2005, lk 28). Tähtis on, et oskused muutuksid automatiseerituks, see saavutatakse harjutamise käigus (Käis, 2018, lk 52). Johannes Käis (2018, lk 107) toob raamatus "Õpetuse alused ja teed" välja, et *"Tänapäeva pedagoogika ei saa enam lahutada käelist ja vaimset tegevust õppetöös ja esitab töökasvatuse probleemi täies ulatuses"*.

Aja muutudes on paljud tööharjumused muutunud või siis täielikult kadunud, lastele peab vanema eluviisiga seotud tööharjumusi selgitama liigutuste ettenäitamise või läbitegemisega, kasutades selleks pildilist materjali või reaalseid vahendeid (Müürsepp, 2010, lk 30). Jane Rätsep ja Mai Pärt (2012, lk 38–57) poolt läbiviidud uurimistööst „Esivanemate töökultuuri väärtustamine ja edasiandmine lasteaias“ selgus, et lasteaiasõpetajad peavad antud teemat tänaste ja ka tulevaste põlvkondade jaoks oluliseks ning väärtustavad töökasvatuse osatähtsust lapse arengus. Traditsioonilise töökultuuri hoidmine ja edasiandmine ühelt põlvkonnalt teisele toimub läbi vahetu tegevuse.

1.3. Tööharjumuste toetamine kodus

Vanemate suurimaks sooviks on alati olnud, et järgnev põlvkond oleks töökas, arukas, austaks oma vanemaid ja teisi inimesi ning elaks nendega sõpruses (Kakk 2005: 25). Kodu on esmane koht, kus laps puutub kokku töökasvatuse ja -harjumustega (Pöld, 1932, lk 48; Lindgren & Suter, 1994, lk 90). Perekonnaseaduses on välja toodud, et elades koos vanematega on laps kohustatud vastavalt oma võimetele ja võimalustele vanemaid koduses majapidamises abistama (Perekonnaseadus, 2009, § 114). Lapsele on tööharjumuste kujundamisel toeks vanemad, kes temaga tegelevad ja teda arendavad (Kakk, 2005, lk 27). Lapse kasvades on vanema ülesandeks luua võimalikult palju võimalusi oma asjade eest vastutada (Kivisalu, 2015). Väiksemad lapsed saavad abistada vanemaid lihtsamates kodutöödes ning suuremad keerulisemate tööde ja ülesannetega (Ojala, 2005, lk 108).

Olenevalt elukohast, korteris või era majas, luuakse võimalusi erinevateks töövõteteks (Klaas, 2013). Ülle Saarits (2005) toob raamatus „Laps ja lasteaed: lasteaiaõpetaja käsiraamat“ välja, et lasteaia lõpuks peaks olema kujunenud korraharjumused ja eneseteenindamise oskused.

Ene Lind ja Lea Pärlini (2017) poolt läbiviidud uuringus „Töökasvatus perekonnas: sarnasused ja erinevused linna- ja maapiirkondades“ tuuakse välja, et töökasvatus põhineb peamiselt perekonna väärtustest ja hoiakutest ning nende jagamisest juba varajases eas. Lapsed omandavad vanematelt hoiakuid, suhtlemist, kombeid ja elutarkusi, mida elus rakendada.

Kodus on teatud tööd tihti ära jagatud, kui vanasti tehti koduseid töid koos vanematega, mille käigus toimus eluks vajalikke oskuste ja harjumuste omandamine. Siis tänapäeval veedavad lapsed suurema osa ajast lasteaias ning kiire elutempo tõttu jääb vähem aega perega koos tegutsemiseks. (Arendi, 2011, lk 8).

Peep Leppik (2009, lk 9) toob oma raamatus „Lapse arendamine algab hällist“ välja, et keeruliste sotsiaalsete ja majandustingimuste tõttu on paljud vanemad lõõnud käega laste arendamisele ning kasvatamisele. Lastel puuduvad oskused teha majapidamistöid, selleks tuleb neid kaasata juba varajases eas, tehes koos nendega igapäevatöid, näidates ning õpetades õigeid võtteid. (Elliot, 1998, lk 115-126)

Tegevuste lõpuni viimiseks kasutatakse motiveerimist. Esineb sisemist ja välimist motivatsiooni. Sisemine motivatsioon on tahe teha ja huvipakkuv ning välimise motivatsiooni puhul nähakse tegevuses vahendeid, mis aitavad jõuda soovitud lõpptulemuse saavutamiseni. Uuringud on näidanud, et kui inimesed tegelevad tegevuses sisemisest motivatsioonist, siis on kaasamise kvaliteet ja tulemused paremad. Kui lapsel puudub sisemine motivatsioon, siis tuleb motiveerida välimiselt (taskuraha, komm, kiitus jne). (Li, 2022)

Vanemate hoiakud, arvamused ning teod mõjutavad last terve elu (Tuulik, 2006, lk 219). Praeguse ühiskonna tavapärasemaks kasvatusetunnuseks on ülehoolitsemine, mis võib minna märkamatuks üle piiride. Ülehoolitsemise tagajärjel muutub laps vanemast sõltuvaks, mille tagajärjel väheneb lapse toimetulekuvõimalus. Vältimaks sellise situatsiooni tekkimist tuleb õigel ajal pöörata tähelepanu tööharjumuste kujundamisele (Kesanurm, 2012, lk16, viidatud Arajärvi, 1988, kaudu). Tähtis on last suunata tegevustes ja olla

eeskujuks tööharjumuste kujunemisel (Arendi, 2011, lk 8). Tööharjumuste kujundamisel on tähtis roll tegevuste kordamisel ehk harjutamisel, mille tagajärjel tegevuse sooritus kiireneb ja töö produktiivsus suureneb kuna kaovad üleliigsed ja segavad liigutused (Käis, 2018, lk 217).

Matthew Utley (2018) toob artiklis “Majapidamistööd lasteaialastele: mis on lastele tegelikult jõukohased?” välja, et lapsevanemad peavad seadma ootustele kindlad piirid ja neid ka järgima. Lastele kodutööde andmine ei sisenda neile mitte ainult vastutustunnet, vaid muudab nad “pere” meeskonna osaks.

Marty Rossmann (2002) tegi uurimistöö “Laste kaasamine majapidamistöösse: kas see on väärt vaeva?” põhjal kindlaks, et lapsed, kes osalesid alates kolmandast või neljandast eluaastast kodutööde tegemistes olid 20-eluaastate keskel edukamad võrreldes nendega, kes alustasid kodutöödega vanuselt 15–16 eluaastat.

1.4. Lasteaia ja kodu koostöö

Lasteaia ja kodu koostöö algab esimesest hetkest, mil lapsevanem külastab lasteaeda tutvumise eesmärgil (Kööp, 2018, lk 344; Õun & Suur, 2009, lk 138). Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008, §3) on õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgina välja toodud lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöona. Lasteaia ja kodu eduka koostöö aluseks on ühised arusaamad lapse arengu toetamise võimalustest ja vastastikustest ootustest (Õun & Suur, 2009, lk 138). Ühisel koostööl luuakse lapsele soodne kasvukeskkond, kus toetatakse tema arengut ja õppimist (Almann, 2006, lk 57). Lasteaia ja kodu omavaheline koostöö loob võimalused ja tingimused lapse kui tervikliku isiksuse kujunemiseks, mille tulemusel on laps sotsiaalselt tundlik, ennastusaldav, kaasinimestega arvestav ja ümbritsevat keskkonda väärtustav. Koostöona hoitakse ja tugevdatakse lapse tervist ning soodustatakse kehalist, sotsiaalset, kõlblist ja emotsionaalset arengut. (Õun & Suur, 2009, lk 139). Tööharjumuste kujunemise eelduseks on turvaline ning toetav keskkond kodus ja lasteaias (Mäesalu, 2016, lk 37).

Sirje Almann (2009, lk 52) toob välja artiklis “Partnerlus – lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus”, et pered on erinevad ning raskemine toimetulev pere ei soovi või ei jõua teha koostööd, millest tulenevalt lükatakse lapse kasvatamise vastutus lasteaiale. Samas on peresid, kes soovivad aktiivselt, nõudlikult ning kriitiliselt teha koostööd.

Liia Kukli (2017) bakalaureusetööst “Lastevanemate ja 6–7-aastaste laste arvamus töökasvatusest Jõgeva valla lasteaedade näitel” selgus, et paljud lapsevanemad ei mõistnud töökasvatuse mõiste tähendust ning millest tulenevalt ei osanud nad välja tuua ka töökasvatusega seotud tegevusi lasteaias. Antud olukorda on võimalik vältida läbi igapäevaste vestluste õpetajaga, saades teavet oma lapse enesekohaste ja eneseteenindamise oskuste arengust (Saarits, 2008, lk 90). Koostöö võib lugeda õnnestunuks, avatuks ja usalduslikuks kui toimub lastevanemate pidev informeerimine lasteaias toimuvast (Almann, 2009, lk 51).

Jane Rätsep ja Mai Pärt (2012, lk 47) poolt läbiviidud uurimistööst „Esivanemate töökultuuri väärtustamine ja edasiandmine lasteaias“ selgus, et töökasvatuses on tähtis roll pere eeskujul ning õpetajad väärtustavad ning kaasavad vanemaid tegevustesse. Oluline on kaasata vanemaid läbi praktiliste ametite tutvustamise, kus pööratakse tähelepanu täiskasvanu töö sisule. Positiivseks aspektiks on võimalus ise praktiliselt katsetada. (Laasik jt, 2009, lk 16)

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Uurimuses kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit, kuna sooviti uurida Põlvamaa lasteaiaõpetajaid ja lapsevanemaid. Saadud tulemustega antakse ülevaade, kuidas koostöös lastevanematega rakendatakse laste esmaste tööharjumuste kujundamisel töökasvatust Põlvamaa lasteaedade näitel.

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva töö eesmärk oli saada ülevaade, kuidas rakendatakse töökasvatuse meetodeid ja võtteid koostöös lapsevanematega Põlvamaa lasteaedade näitel. Töö raames oli esitatud uurimisküsimused, millele toetudes saavutati püstitatud eesmärk.

Lähtudes eesmärgist püstitati kolm uurimisküsimust:

1. Milliseks hindavad laste tööharjumusi õpetajad ja lapsevanemad?
2. Kui teadlikult on lapsevanemad ja õpetajad töökasvatuse olulisusest koolieelses eas?
3. Milliseid võimalusi luuakse kodus ja lasteaias, et arendada laste tööoskusi ja -harjumusi?

2.2. Meetodi valik ja kirjeldus

Uurimistöö viidi läbi ajavahemikul 28.02.–21.03.2022 Põlvamaa lasteaedades. Läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit. Andmete kogumiseks koostati kaks ankeetküsitlust, õpetajatele (vt lisa 1) ja lapsevanematele (vt lisa 2), kirjas olid ka uurija andmed, kuhu lisaküsimuste korral pöörduda. Küsitlusmeetod on tõhus, sest saab säästa uurija aega ja vaeva ning andmeid saab kiiresti talletada ja analüüsida (Hirsjärvi jt, 2005, lk 182). Küsimustik oli koostatud programmis *Google Forms*, mis lihtsustas ankeetide edastamist uuringus osalejatele. Ankeetküsitlus oli anonüümne, saadud tulemusi kasutati ainult üldistatud kujul. Õpetajate küsimustik koosnes 21 küsimusest, millest 15 olid valikvastustega ning 6 avatud vastustega. Lapsevanemate küsimustik koosnes 22 küsimusest, millest 17 olid valikvastustega ja 5 avatud vastustega. Küsimustikes olid küsimused tehtud kohustuslikuks, välja arvatud küsimus, kus sai lisada omapoolseid tähelepanekuid antud teema kohta. Avatud küsimuste juurde jäeti vaba ruumi, kuhu

vastajad said võimaluse oma arvamusi põhjendada, et uurija saaks ülevaate vastajate olulisematest arvamustest. Küsimustiku koostamisel toetus autor uurimistöö teoreetilistele lähtekohtadele. Saadud tulemusi analüüsiti ja esitati programmi *Microsoft Excel* ning jooniste abil.

2.3. Valimi kirjeldus

Antud uurimistöös kasutati ettekavatsetud valimit, sest uuritavad on töö autori poolt välja valitud kindlast piirkonnast (Õunapuu, 2014, lk 143). Põlvamaa lasteaedade nimekirja leidsin eesti.ee koduleheküljelt. Andmete kogumiseks kuulusid valimisse Põlvamaa lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad, kelle lapsed on 1,5–7 aasta vanused. Kirjad saadeti 14-le Põlvamaa lasteaia direktorile elektrooniliselt. Küsimustikule vastas kokku 60 inimest, 30 lasteaiaõpetajat ja 30 lapsevanemat.

Uuringus osalenud lasteaiaõpetajatest 3% oli vanuses 25–29-aastat, 10% 30–34 aastased, 17% 35–39-aastased, 17% 40–44-aastased, 10% 45–49-aastased, 13% 50–54-aastased, 20% 55–59 aastased, 10% vanemad kui 60-aastat, vanuses 20–24 vastajaid ei esinenud (vt lisa 3). Lapsevanemad jaotusid vanuselisel järgmiselt: kuni 25-aastaseid oli 3%, 26–30-aastaseid 7%, 31–35-aastaseid 37%, 36–40-aastaseid 30% ning vanemaid kui 41-aastat 23%. Nendest 7% olid mehed. (vt lisa 4)

Uuringus osalenud lasteaiaõpetajatest 24% oli omandatud keskeriharidus, 64% erialane kõrgharidus, 3% rakenduslik kõrgharidus, 3% oli omandamisel magistrigraad, 3% kõrgharidus, 3% kõrgharidus – saksa keele ja kirjandus õpetajana (vt lisa 3). Lapsevanemad jaotusid järgmiselt: 13% oli omandatud põhi- või kutseharidus, 47% keskkharidus või keskeriharidus ning kõrgharidus oli omandanud 40%. (vt lisa 4)

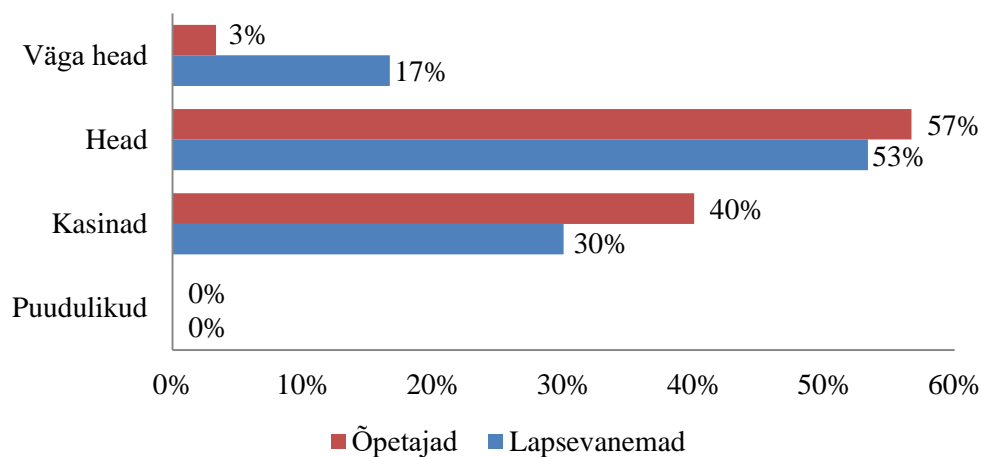
Kõige enam oli uuringus osalenud lasteaiaõpetajate hulgas 6–10 aastase (23%) ja rohkem kui 31 aastase (23%) staažiga töötajaid, 20% oli 11–15 aastase staažiga, 14% oli 3–5 aastase staažiga, 10% oli 20–25 aastase staažiga, 7% oli 16–20 aastase staažiga ja 3% oli kuni kahe aastase staažiga. Lasteaiaõpetajaid tööstaažiga 26–30-aastat ei esinenud. (vt lisa 3)

3. TULEMUSED

3.1. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang laste tööharjumustele

Antud peatükis saab ülevaate milliseks hindavad Põlvamaa lasteaiaõpetajad ja lapsevanemad eelkooliealiste laste tööharjumusi.

Õpetajatest 57% hindas laste tööharjumusi heaks, 40% õpetajatest hindasid laste tööharjumusi kasinateks ning 3% hinnangul olid laste tööharjumused rühmas väga head. Lapsevanematest 17% hindasid oma laste tööharjumusi väga heaks, 53% heaks ja 17% kasinaks. (vt joonis 1)

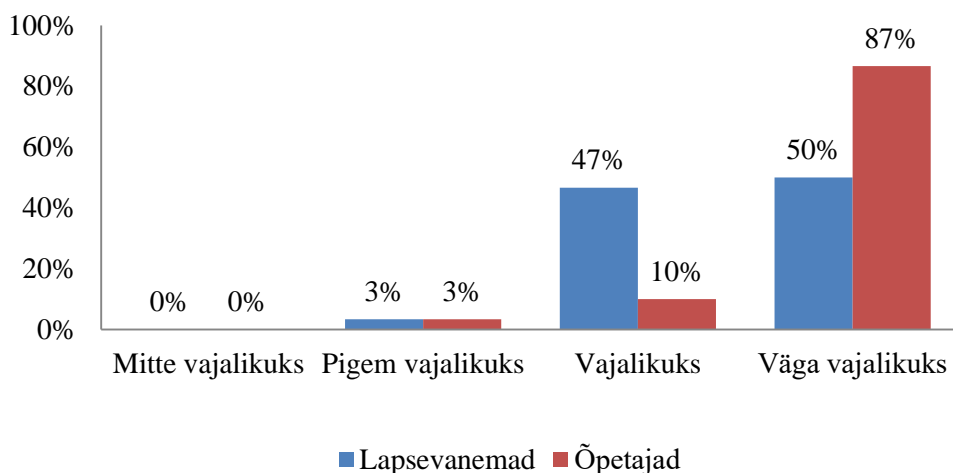

Joonis 1. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang laste tööharjumustele

Tulemustest võib välja tuua, et suurem osa õpetajatest ja lapsevanematest hindavad laste tööharjumusi headeks, kuid peaaegu pooled õpetajatest hindasid kasinaks. Kokkuvõtvalt võib välja tuua, et vastajate hinnangud ühtivad.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, kui vajalikuks peavad õpetajad ja lapsevanemad tööharjumuste kujundamist koolieelses eas. Küsitlusest selgus, et 87% õpetajatest peab tööharjumuste kujundamist koolieelses eas väga vajalikuks, 10% vajalikuks ning 3% pigem vajalikuks. Lapsevanemate küsitlusest selgus, et 50%

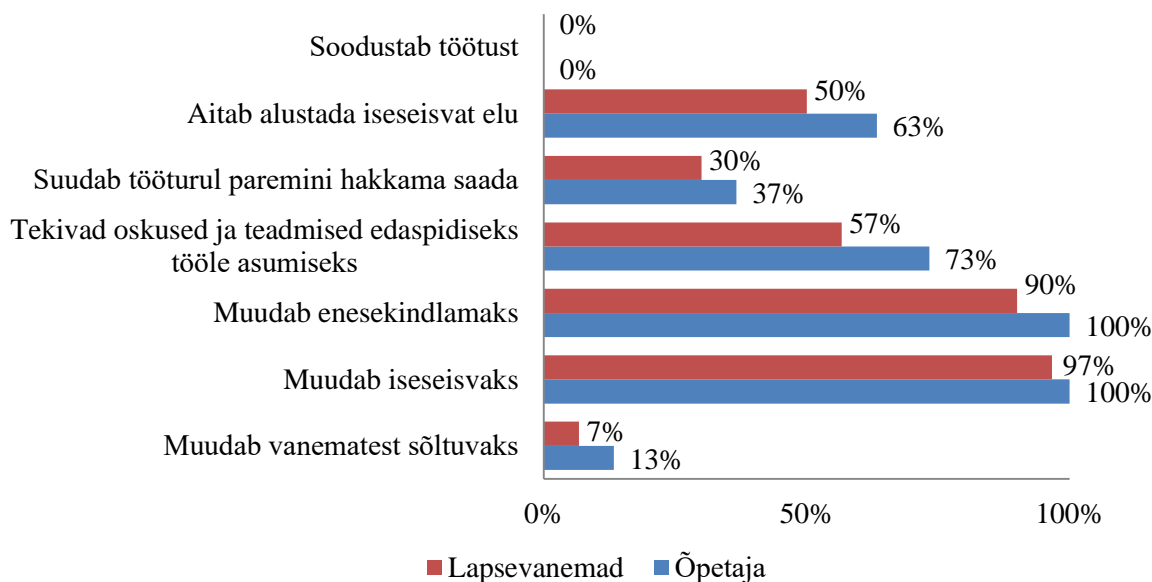
vastanutest peavad tööharjumuste kujundamist koolieelses eas väga vajalikuks, 47% vajalikuks ning 3% pigem vajalikuks. (vt joonis 2)

Joonis 2. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang tööharjumuste kujundamise vajalikkusele koolieelses eas

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et enamuse õpetajatest peavad tööharjumuste kujundamist koolieelses eas väga vajalikuks ning lapsevanemad peavad seda võrdselt väga vajalikuks ja vajalikuks.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, millist mõju avaldab õpetajate ja lapsevanemate arvates varajaste tööharjumuste kujundamine lapsele. Küsitlustest selgus, et 100% õpetajatest arvasid, et muudab lapse iseseisvaks ning enesekindlamaks, 73% õpetajatest arvasid, et lapsel tekivad oskused ja teadmised edaspidiseks tööle asumiseks, 63% õpetajatest arvasid, et aitab lapsel alustada iseseisvat elu, 37% õpetajatest arvasid, et laps suudab tööturul paremini hakkama saada ning 13% vastanutest arvasid, et muudab lapse vanematest sõltuvaks. Lapsevanemate küsitlusest selgus, et 97% vastanutest arvasid, et varajaste tööharjumuste kujundamine muudab lapse iseseisvaks, 90% vastanutest arvasid, et muudab lapse enesekindlamaks, 57% vastanutest arvasid, et lapsel tekivad oskused ja teadmised edaspidiseks tööle asumiseks, 50% vastanutest arvasid, et aitab lapsel alustada iseseisvat elu, 30% vastanutest arvasid, et laps suudab tööturul paremini hakkama saada ning 7% lapsevanematest arvasid, et muudab lapse vanematest sõltuvaks. (vt joonis 3)

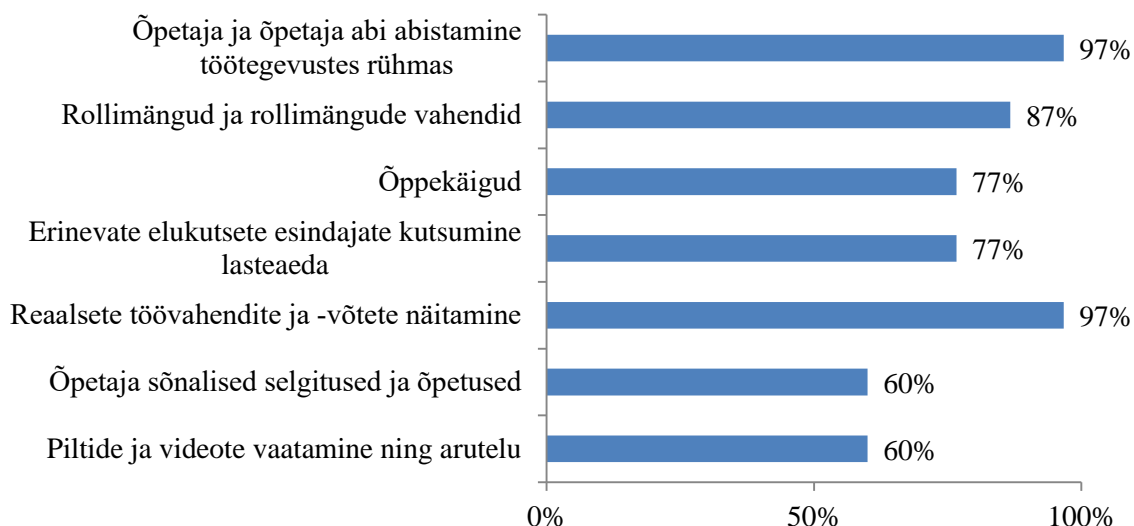
Joonis 3. Varajaste tööharjumuste kujundamise mõju lapsele

Kokkuvõtvalt võib tulemuste põhjal välja tuua, et õpetajad ja lapsevanemad on ühel arvamusel, et varajaste tööharjumuste kujundamine muudab lapsed enesekindlamaks ning iseseisvamaks.

3.2. Lapsevanemate ja õpetajate teadlikkus töökasvatuse olulisusest koolieelses eas

Järgnevalt saab ülevaate uurimisküsimuse „Kui teadlikud on lapsevanemad ja õpetajad töökasvatuse olulisusest koolieelses eas?“ kohta. Antud küsimusele, lisaks teooriale, aitavad vastata küsimustikus (vt lisa 1, 2) käsitletud küsimused seoses tööharjumuste kujunemise vajalikkusega koolieelses eas.

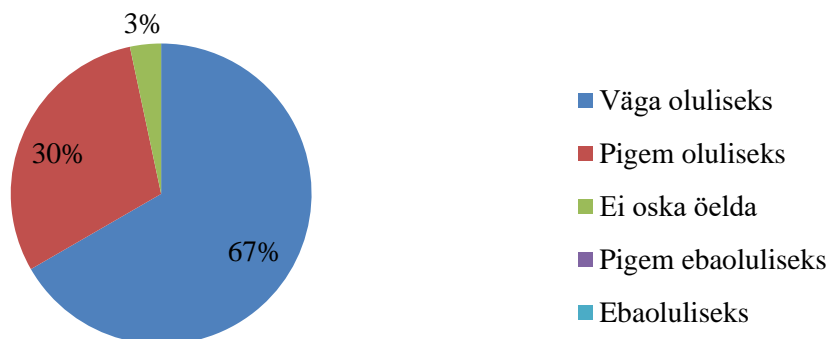
Uurimistöö käigus selgus, et 100% lapsevanematest on arvamusel, et tööharjumuste kujundamine saab alguse kodust. Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, millised võtted ning vahendid aitavad lapsel kujundada tööoskusi ja -harjumusi. Õpetajate küsitlusest selgus, et 97% arvates aitavad tööoskusi ja -harjumusi kujundada reaalsete töövahendite ja -võtete näitamine ning õpetajate ja õpetaja abide abistamine töötegevustes. 87% õpetajatest arvavad, et rollimängud ja nende vahendid, 77% vastanute arvates osalemine õppekäikudel ja erinevate elukutsete esindajate kutsumisel lasteaeda. Ja 60% õpetajatest arvavad, et tööoskusi ja -harjumusi aitavad kujundada piltide ja videode vaatamine ning arutelu ja õpetajate sõnalised selgitused ja õpetused. (vt joonis 4)

Joonis 4. Võtted ning vahendid, mis aitavad õpetajal kujundada laste tööoskusi ja -harjumusi

Kokkuvõtvalt saab tulemuste põhjal välja tuua, et suurem osa vastanutest arvasid, et tööoskusi ja -harjumusi aitavad kujundada erinevad vahendid, võtted ja abistamine töötegevustes.

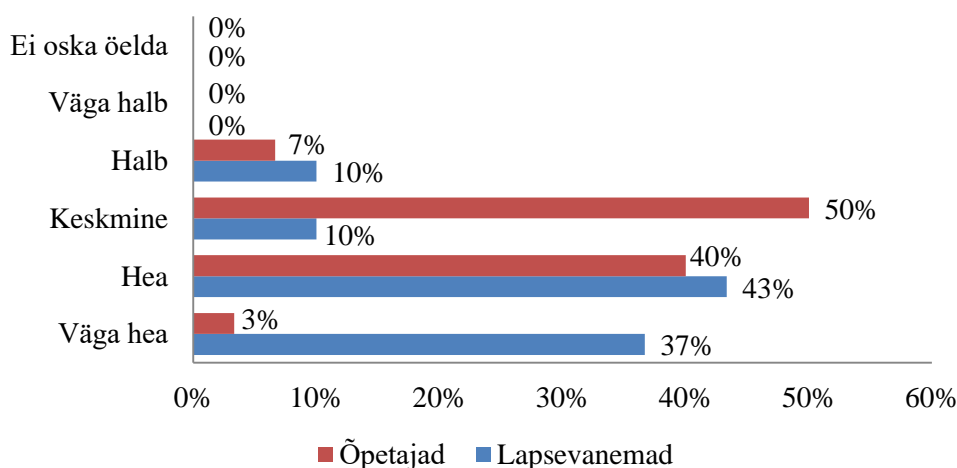
Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, kui oluliseks peavad õpetajad tööharjumuste kujundamisel koostööd oma rühma lapsevanematega. Selgus, et õpetajatest 67% peab koostööd lapsevanematega väga oluliseks ning 30% arvates pigem oluliseks. Vastanutest 3% ei osanud öelda, kui oluline on teha koostööd lapsevanematega tööharjumuste kujundamiseks. (vt joonis 5)

Joonis 5. Õpetajate hinnang koostöö olulisusele tööharjumuste kujundamisel oma rühma lapsevanematega

Saadud tulemustest saab välja tuua, et õpetajad hindavad tööskuste kujundamisel väga oluliseks koostööd lapsevanematega.

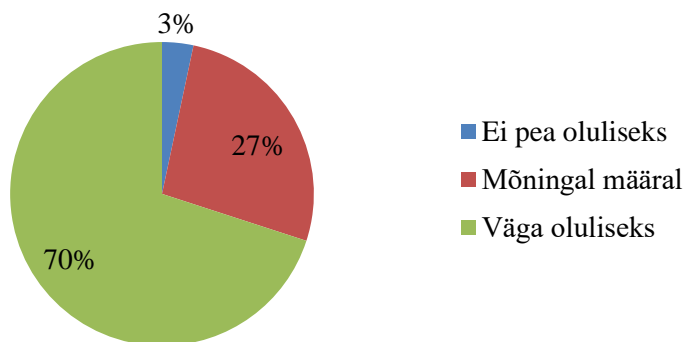
Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, millise hinnangu annavad õpetajad ja lapsevanemad lasteaia ja kodu koostööle tööharjumuste kujundamisele. Õpetajatest 50% hindab kodu ja lasteaia koostööd oma rühmas keskmiseks, 40% õpetajatest hindab heaks, 7% õpetajatest hindab halvaks ning 3% õpetajatest hindab koostööd väga heaks. Lapsevanemate hinnangul 43% vastanutest hindab kodu ja lasteaia koostööd oma lapse rühmas heaks, 37% vastanutest hindab väga heaks ja 10% vastanutest hindab keskmiseks ning halvaks. (vt joonis 6)

Joonis 6. Õpetajate ja lapsevanemate hinnang lasteaia ja kodu koostööle tööharjumuste kujundamisele

Kokkuvõtvalt saab tulemuste põhjal väita, et lapsevanemate hinnang lasteaia ja kodu koostööle tööharjumuste kujundamisele on kõrgem kui õpetajate hinnang.

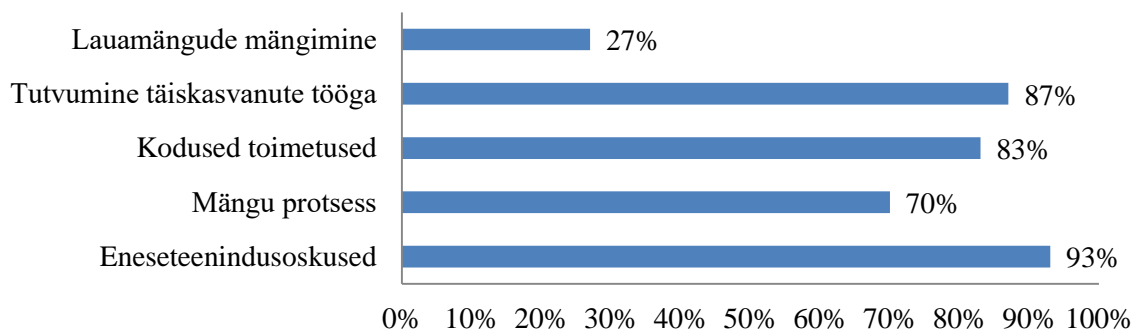
Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, kui oluliseks peavad lapsevanemad lasteaia poolset toetust oma lapse tööharjumuste kujundamisel. Küsitlusest selgus, et 70% lapsevanematest peab lasteaia poolset toetust oma lapse tööharjumuste kujunemisel väga oluliseks, 27% lapsevanematest arvasid, et mõningal määral ning 3% lapsevanematest ei pea lasteaia poolset toetust oluliseks. (vt joonis 7)

Joonis 7. Lasteaiapoolse toetuse olulisus lapse tööharjumuste kujundamisel

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et lapsevanemad peavad lasteaiapoolset toetust lapse tööharjumuste kujundamisel väga oluliseks.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, mis on õpetajate arvates töökasvatus. Küsitlusest selgus, et 93% õpetajatest arvasid, et eneseteenindusoskuste arendamine, 87% vastanutest, et tutvumine täiskasvanute tööga, 83% vastanutest, et on kodused toimetused, 70% arvasid mängu protsess ning 27% lauamängude mängimine. (vt joonis 8)

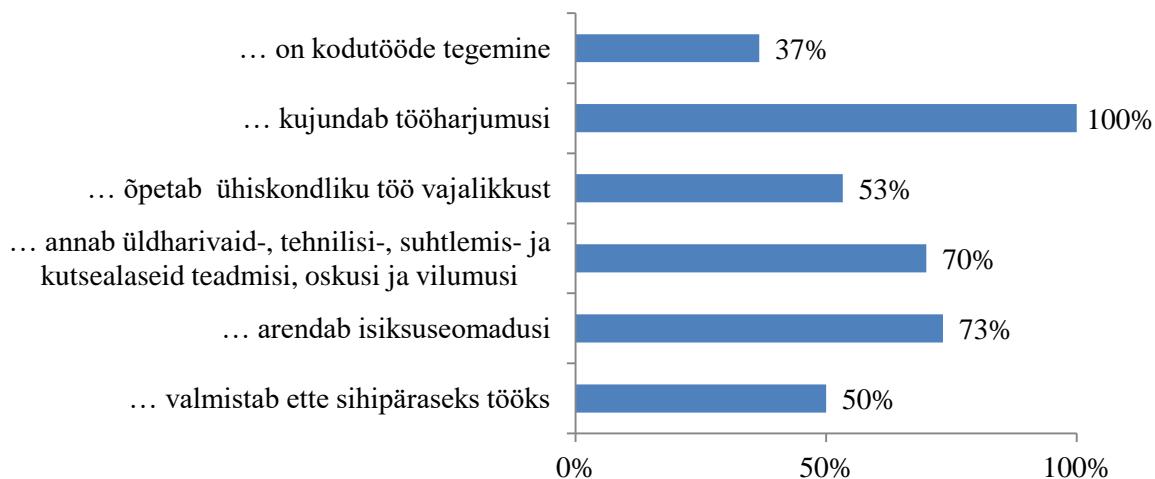

Joonis 8. Tegevused, mida õpetajate arvates saab nimetada töökasvatuseks

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et õpetajad peavad töökasvatuseks eneseteenindamisoskusi, täiskasvanute töödega tutvumist ning koduseid toimetusi.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, mis on õpetajate hinnangul õpetuse ja töökasvatuse osa. Küsimustikust selgus, et 100% õpetajatest arvasid, et töökasvatus on õpetuse ja kasvatusosa, mis kujundab tööharjumusi, 73% vastanutest arvasid, et arendab isiksuseomadusi, 70% vastanutest arvasid, et annab üldharivaid-, tehnilisi-, suhtlemis- ja kutsealaseid teadmisi, oskusi ja vilumusi, 53% vastanutest arvasid, et õpetab ühiskondliku

töö vajalikkust, 50% vastanutest arvasid, et valmistab ette sihipäraseks tööks ning 37% arvasid, et on kodutööde tegemine. (vt joonis 9)

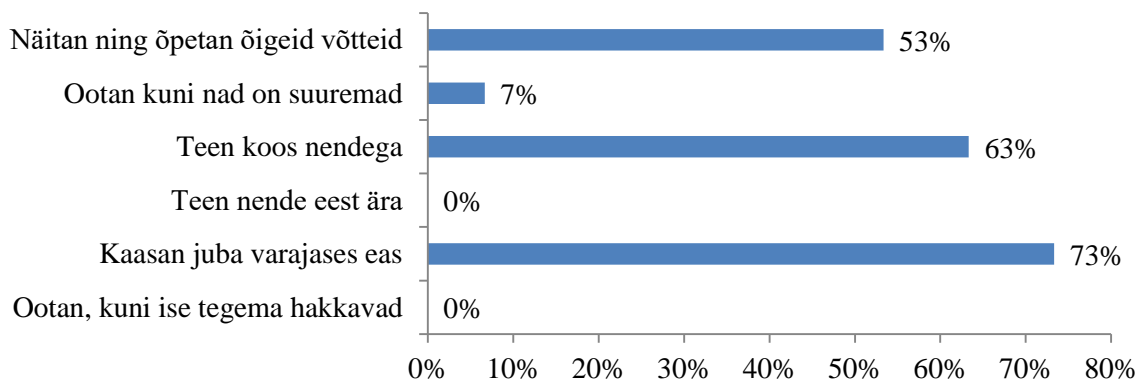
Joonis 9. Õpetajate hinnangul on töökasvatus õpetuse ja kasvatusosa, mis ...

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et õpetajate hinnangul on töökasvatus õpetuse ja kasvatusosa, mis kujundab tööharjumusi, arendab isiksuseomadusi ning annab üldharivaid-, tehnilisi-, suhtlemis- ja kutsealaseid teadmisi ja oskusi.

Järgmise küsimusega saab ülevaate uuringus osalenud õpetajate (N=30) ja lapsevanemate (N=30) arvamustest, milliseid töid usaldatakse lapsele üksinda tegemiseks. Õpetajate küsitlusest selgus, et 13 õpetajat usaldab lapse üksinda koristama, 6 õpetajat usaldab lapsele iseseisvalt lauakatmist, 3 õpetajat töid välja iseseisvalt lume rookimise ja toidu valmistamise. Järgnevaid tegevusi toodi välja ühel korral tegevuse kohta: lillede kastmine, riiete korrashoidmine, võileiva valmistamine, tolmu pühkimine, laua katmine, lehtede riisumine ja vedamine, laudade pesemine ning eneseteenindamine. Lapsevanemate küsitlusest selgus, et 18 lapsevanemat töid välja iseseisvalt koristamise, 9 lapsevanemat töid välja lauakattmise, 5 lapsevanemat töid välja oma asjade korrashoidmise, riiete ära panemise ning toidu valmistamise, tolmu pühkimise ja aiatööd, 3 lapsevanemat töid välja lemmikloomade eest hoolitsemise, lume lükkamise ja nõude ära viimise, 2 lapsevanemat töid välja voodi tegemise, riietumise, hammaste pesemise ja pesu kuivama panemise. Järgnevaid tegevusi toodi välja ühel korral enesele vee valamine, söömine, WC toimingud, nõude kappi panemine, pesu kuivatusrestilt ära võtmine ning nõude pesemine.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, kuidas lapsevanemad arendavad lapse puuduvaid tööoskusi. Küsitlusest selgus, et lapsevanematest 73% arvasid, et lapse

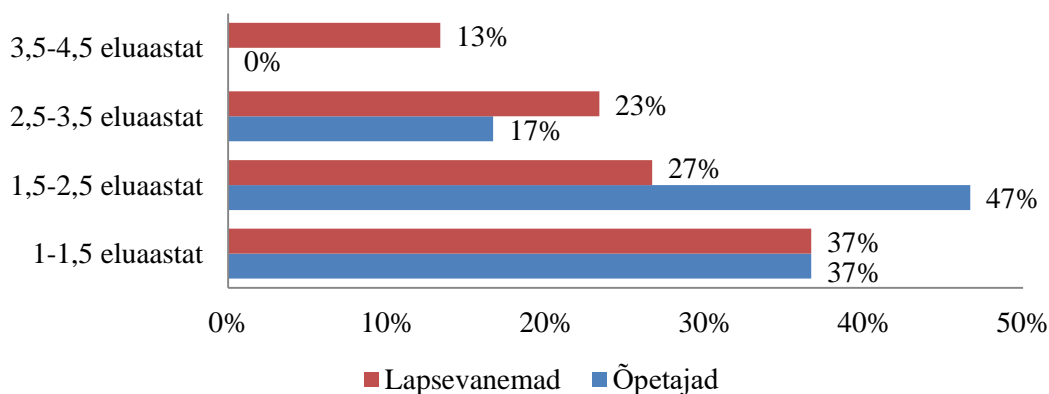
kaasamine varajases eas tegevustesse, 63% lapsevanematest arvasid, et töö tegemine koos lapsega, 53% lapsevanematest arvasid, et erinevate tööde tegemine ning õigete võtete õpetamine, 7% lapsevanematest arvasid, et ootamine kuni laps on suurem. (vt joonis 10)

Joonis 10. Lapse puuduvate tööoskuste arendamine

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et lapsevanemad arendavad lapse puuduvaid tööoskusi kaasates varajases eas tegevustesse, näidates ning õpetades õigeid võtteid ning tegutsedes koos.

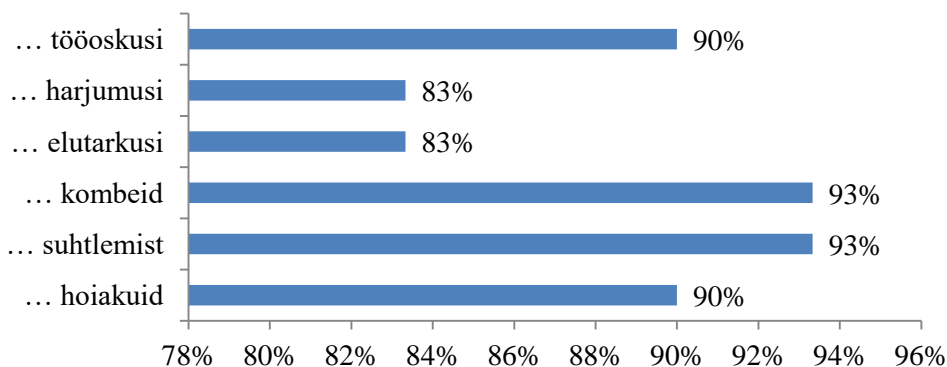
Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, millises vanuses on õpetajate ja lapsevanemate arvates sobilik alustada jõukohaste tööharjumuste kujundamist. Küsitlustest selgus, et 47% õpetajatest arvasid, et jõukohaste tööharjumuste kujundamist on sobilik alustada 1,5–2,5 eluaastast, 37 % õpetajatest arvasid, et 1–1,5 eluaastast ning 17% õpetajatest arvasid 2,5–3,5 eluaastast. Lapsevanematest 37% arvasid, et sobilik on alustada 1–1,5 eluaastast, 27% arvasid, et 1,5–2,5 eluaastast, 23% lapsevanematest arvasid, et 2,5–3,5 eluaastast ning 13% lapsevanematest arvasid, et 3,5–4,5 eluaastast. (vt joonis 11)

Joonis 11. Õpetajate ja lapsevanemate arvates sobilik vanus alustamiseks jõukohaste tööharjumuste kujundamiseks

Kokkuvõtvalt võib tulemuste põhjal välja tuua, et suurem osa õpetajatest arvas, et sobilik vanus jõukohaste tööharjumuste kujundamise alustamiseks on 1,5–2,5 eluaastat. Samas töid õpetajad ning lapsevanemad võrdselt välja vanuse 1–1,5 eluaastat.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, mida laps õpib vanematelt. Küsitlusest selgus, et 93% lapsevanematest arvasid, et laps õpib vanematelt kombeid ning suhtlemist, 90% lapsevanematest arvasid, et tööoskusi ning hoiakuid ning 83% lapsevanematest arvasid, et harjumusi ja elutarkusi. (vt joonis 12)

Joonis 12. Laps õpib vanematelt...

Kokkuvõtvalt saab lapsevanemate küsitluste tulemustest välja tuua, et laps õpib lapsevanematelt peamiselt kombeid, suhtlemist, tööoskusi ning hoiakuid.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, millised oskused peaksid lapsevanemate arvates olema lapsel selged lasteaia lõpuks. Küsitlusest selgus, et 90% lapsevanematest arvasid, et väga oluline on iseseisvalt riietumine ning potil käimine, 87% lapsevanematest arvasid, et väga oluline on, et saaks ise jalanõud jalga ning peseks ja kuivataks käsi, 83% lapsevanematest arvasid, et väga oluline oleks õige kahvi/noa/lusika hoid, hammaste pesemine, oma töökoha korrastamine ning teiste lastega koos tegutsemine, 80% lapsevanematest peab väga oluliseks teiste aitamist, 77% lapsevanematest peavad väga oluliseks iseseisvalt tegutsemist/mängimist, ning nõopide/lukkude/trukkide kinnitamist, 73% lapsevanematest peavad oluliseks puhtalt söömist ja nina nuuskamist, 70% lapsevanematest peavad oluliseks keskendumist tegevusele kuni 20–30 minutit, 67% lapsevanematest peab väga oluliseks juuste kammimist, 63% lapsevanematest peab oluliseks, et alustatud töö tuleb lõpuni viia, 57% lapsevanematest arvasid, et väga oluline on enesele toidu tõstmine, 50% lapsevanematest peab oluliseks riiete valimist vastavalt ilmale, 40% lapsevanematest peab väga oluliseks, et laps oskaks lugeda, paelu sõlmida ning värvimisel kontuuri sees püsida, 37% lapsevanematest peab oluliseks arvutamist ning

7% lapsevanematest peab väga oluliseks, et laps oskaks tahvelarvuti/telefoni kasutada. Pigem oluliseks peavad 83% lapsevanematest hammaste pesemist, 60% lapsevanematest peavad pigem oluliseks arvutamist, 57% lapsevanematest peavad oluliseks paelte sõlmimist, 53% lapsevanematest peab pigem oluliseks lugemist, 47% lapsevanematest peab pigem oluliseks riiete valimist vastavalt ilmale, 43% lapsevanematest peab pigem oluliseks värvimisel kontuuri sees püsimist, keskendumist 20–30 minutit ning tahvelarvuti/telefoni kasutamise oskust, 40% lapsevanematest peab pigem oluliseks enesele toidu tõstmist, 37% lapsevanematest peavad pigem oluliseks alustatud töö lõpetamist, 30% lapsevanematest peavad pigem oluliseks juuste kammimist, 27% lapsevanematest peab pigem oluliseks nina nuuskamist ja puhtalt söömist, 23% lapsevanematest peavad pigem oluliseks iseseisvalt tegutsemist/mängimist, 20% lapsevanematest peavad pigem oluliseks nõõpide/lukkude/trukkide kinnitamist, 17% lapsevanematest peavad pigem oluliseks õige noa/kahvli/lusika hoidmist, oma töökoha korrastamist, teiste aitamist ning teiste lastega koos tegutsemist, 13% lapsevanematest peavad pigem oluliseks käte pesemist ja kuivatamist, 10% lapsevanematest peavad pigem oluliseks iseseisvalt riietumist, jalanõude jalga panemist ning iseseisvalt potil käimist. Lapsevanematest ei osanud 27% öelda tahvelarvuti/telefoni kasutamise oskuse kohta, 10% vastanutest värvimisel kontuuri sees püsimise oskuse kohta, 3% vastanutest riiete valimisest vastavalt ilmale, jalanõude jalgapanekust, lugemisest, juuste kammimisest, nõõpide/lukkude/trukkide kinnitamisest, paelte sõlmimisest ning teiste aitamisest. 17% lapsevanematest peavad pigem ebaoluliseks tahvelarvuti/telefoni kasutamist, 3% lapsevanematest peavad pigem ebaoluliseks lugemist, nina nuuskamist, enesele toidu tõstmist, arvutamist ning värvimisel kontuuri sees püsimist. 7% lapsevanematest peavad ebaoluliseks tahvelarvuti/telefoni kasutamist ja 3% lapsevanematest peavad ebaoluliseks värvimisel kontuuri sees püsimist. (vt tabel 3)

Tabel 3. Lapsevanemate arvates oskused, mis peaksid olema lapsel selged lasteaia lõpuks (N=30)

	Väga oluline	Pigem oluline	Ei oska öelda	Pigem ebaoluline	Ebaoluline
Iseseisvalt riietumine	90%	10%	–	–	–
Riiete valimine vastavalt ilmale	50%	47%	3%	–	–
Jalanõude jalga panemine	87%	10%	3%	–	–
Õige kahvli/noa/lusika hoidmine	83%	17%	–	–	–
Puhtalt söömine	73%	27%	–	–	–
Iseseisev potil käimine	90%	10%	–	–	–

	Väga oluline	Pigem oluline	Ei oska öelda	Pigem ebaoluline	Ebaoluline
Hammaste pesemine	83%	83%	–	–	–
Lugemine	40%	53%	3%	3%	–
Nina nuuskamine	73%	27%	–	3%	–
Käte pesemine ja kuivatamine	87%	13%	–	–	–
Juuste kammimine	67%	30%	3%	–	–
Nööpide/lukkude/trukkide kinnitamine	77%	20%	3%	–	–
Paelte sõlmimine	40%	57%	3%	–	–
Enesele toidu tõstmine	57%	40%	–	3%	–
Arvutamine	37%	60%	–	3%	–
Alustatud töö lõpetamine	63%	37%	–	–	–
Oma töökoha korrastamine	83%	17%	–	–	–
Iseseisvalt tegutsemine/mängimine	77%	23%	–	–	–
Teiste aitamine	80%	17%	3%	–	–
Värvimisel püsida kontuuri sees	40%	43%	10%	3%	3%
Keskendumine tegevusele 20-30 min	70%	43%	–	–	–
Tahvelarvuti/telefoni kasutamine	7%	43%	27%	17%	7%
Teiste lastega koos tegutsemine	83%	17%	–	–	–

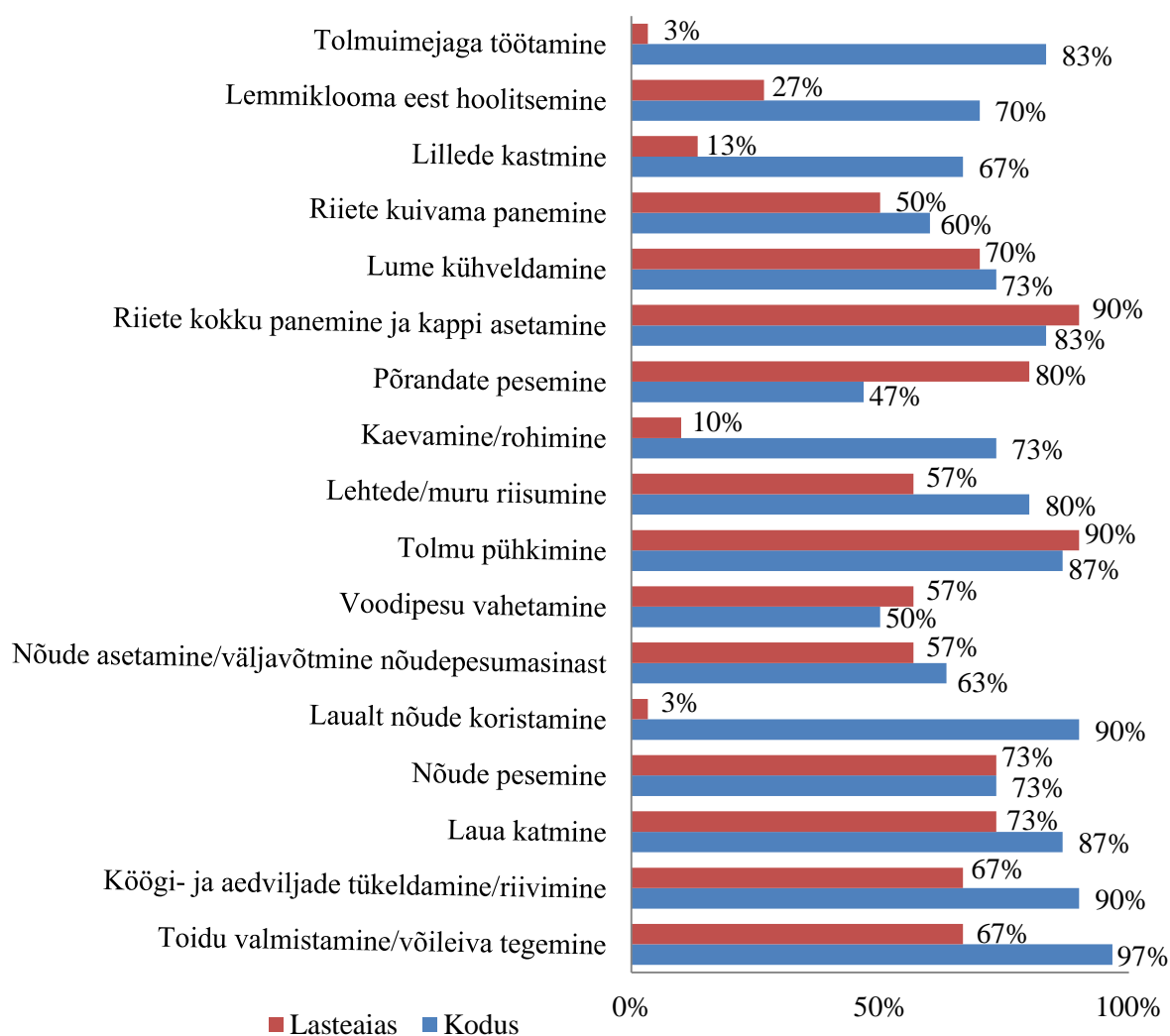
Kokkuvõtvalt võib tulemuste (vt tabel 3) põhjal välja tuua, et lapsevanemate jaoks on väga oluline, et lapsel oleksid lasteaia lõpuks omandatud eneseteenindamise oskused.

3.3. Tööoskuste ja -harjumuste arendamise võimalused kodus ja lasteaias

Järgmine peatükk on suunatud sellele, et välja selgitada millised võimalusi luuakse kodus ja lasteaias, et arendada laste tööoskusi ja -harjumusi. Antud uurimisküsimusele vastuse saamiseks on oluline pöörata tähelepanu lasteia ja kodu omavahelisele koostööle ning erinevatesse ainevaldkondadesse tööoskuste ja -harjumuste lõimimise võimalustele.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, milliseid võimalusi luuakse lasteaias ja kodus töökasvatuse kujundamiseks. Küsitlusest selgus, et 90% õpetajatest võimaldab lastel lehti/muru riisuda ja lund kühveldada, 80% õpetajatest võimaldab lastel riideid kokku ning kappi panna, 73% õpetajatest võimaldab lastel lauda katta ning laualt nõusid koristada, 70% õpetajatest võimaldab lastel riideid kuivama panna, 67% õpetajatest võimaldab lastel köögi- ja aedvilju tükeldada/riivida ja võileiba teha, 57% õpetajatest võimaldab lastel kaevata/rohida, tolmu pühkida ja voodipesu vahetada, 50% õpetajatest võimaldab lastel lilli kasta, 27% õpetajatest võimaldab tolmuimejaga tegutseda, 13% õpetajatest loob võimaluse hoolitseda lemmiklooma eest, 3% õpetajatest võimaldab lastel nõusid pesta.

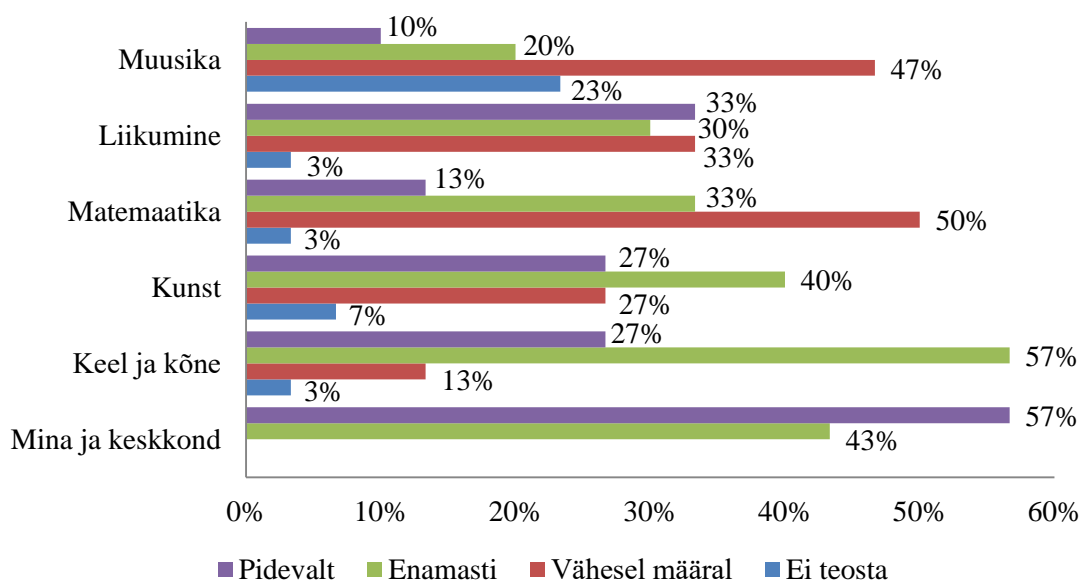
Lisaks loetletule toodi välja ühel korral taimede kasvatamine ja mänguasjade pesemine. Lapsevanemate küsitlusest selgus, et 97% lapsevanematest loovad lastele võimalusi ise teha süüa, 90% lapsevanematest võimaldab lastel köögi- ja aedvilju tükeldada/riivida ning laualt nõusid koristada, 87% lapsevanematest võimaldab lastel lauda katta ning tolmu pühkida, 83% lapsevanematest võimaldab tolmuimejaga koristada ja riideid kokkupanna ja kappi asetada, 80% lapsevanematest võimaldab lapsel riisuda lehti/muru, 73% lapsevanematest võimaldab lapsel lund kühveldada, kaevata/rohida ja nõusid pesta, 70% lapsevanematest võimaldab hoolitseda lemmiklooma eest, 67% lapsevanematest võimaldab lapsel lilli kasta, 63% võimaldab nõusid nõudepesumasinasse panna ning välja võtta, 60% lapsevanematest võimaldab lapsel riideid kuivama panna, 50% lapsevanematest võimaldab voodipesu vahetada ning 47% võimaldab põrandaid pesta. Lisaks toodi välja ühel korral puude riita panemine, väiksema õe/venna eest hoolitsemine ning oma seljakoti valmispanek väljasõiduks. (vt joonis 13)

Joonis 13. Lasteaias ja kodus loodud võimalused töökasvatuse kujundamiseks

Kokkuvõtvalt saab tulemuste põhjal väita, et lapsevanemad võimaldavad lastel kodus sagedamini teha töökasvatuse kujundamisega seotud tegevusi kui lasteaias. Selgus, et suurem osa lapsevanematest elavad oma majas (vt lisa 4), sellest tulenevalt võimaldavad lastele mitmekesisemaid tööülesandeid.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, milliste ainevaldkondade sisu ja eesmärkide kaudu teostatakse lasteaias töökasvatust. Küsitlusest selgus, et töökasvatust teostatakse pidevalt 57% „mina ja keskkonna“ kaudu, 33% liikumise kaudu, 27% „keel ja kõne“ ning kunsti kaudu, 13% matemaatika kaudu ning 10% muusika kaudu. Töökasvatust teostatakse enamasti 57% „keel ja kõne“ kaudu, 43% „mina ja keskkonna“ kaudu, 40% kunsti kaudu, 33% matemaatika kaudu, 30% liikumise kaudu ja 20% muusika kaudu. Töökasvatust teostatakse vähesel määral 50% matemaatika kaudu, 47% muusika kaudu, 33% liikumise kaudu, 27% kunsti kaudu ja 13% „keel ja kõne“ kaudu. Töökasvatust ei teostata 23% muusika kaudu, 7% kunsti kaudu, 3% liikumise, matemaatika ja „keel ja kõne“ kaudu. (vt joonis 14)

Joonis 14. Töökasvatuse teostamine ainevaldkondade sisu ja eesmärkide kaudu

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et õpetajad teostavad töökasvatust peamiselt valdkondades „mina ja keskkond“, „keel ja kõne“ ning liikumine. Kõige harvem, vähesel määral, teostatakse muusikas.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, kas ja millistest projektidest või programmidest seoses tööharjumuste kujundamisega on lasteaiad osa võtnud. Küsitluses

selgus, et 7 juhul toodi välja Räpina Aianduskooli taimeprojekt, 4 juhul Suukool, 2 juhul toodi välja liiklusnädal, lasteaiataalgu päevad, Maailmakoristus päev, Eestimaa puhtaks, Seikluste laegas. Ühel korral toodi välja tervisekasvatusega seotud üritused, Keskkonnainvesteeringute Keskuse projektid, Tulest targem, spordinädal, Kiusamisest vabaks ja Roheline kool. 6 õpetajat tõid välja, et nad pole töökasvatusega seotud projektides või programmides osalenud.

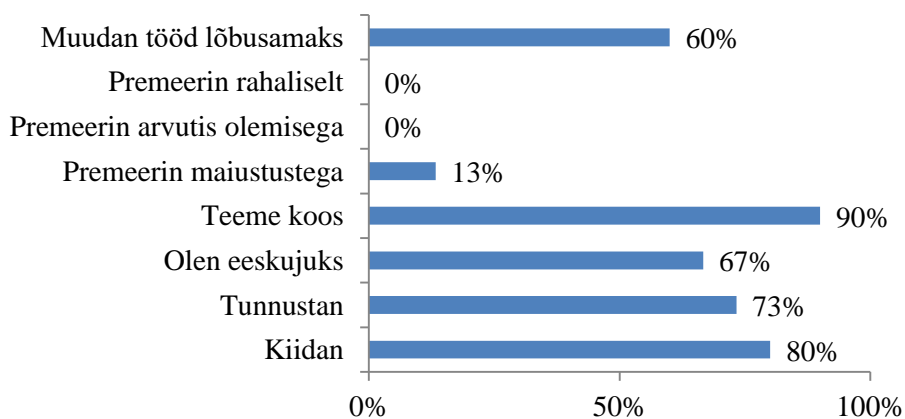
Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, milliseid tööharjumusi on õpetajad koostöös lapsevanemaga lapsel kujundanud. Küsitlusest selgus, et 19 õpetajat tõid välja koristamise, 13 õpetajat tõid välja riiete korrashoiu, 4 õpetajat tõid välja riietumise ning riisumise, 3 õpetajat tõid välja laua katmise, võileiva tegemise, nõude koristamise ja toidu valmistamise, 2 õpetajat tõid välja hammaste pesu, peenarde eest hoolitsemise, jalanõude ärapanemise ja kätepesu. Järgmised tegevused on toodud välja 1 korral oma asjade eest hoolitsemine, lume rokimine, riiete kuivama panemine, voodite tegemine, lillede kastmine, lapsevanema ametiga tutvumine, mähkmetest loobumine ja kääridega lõikamine.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, milliseid tööharjumusi on lapsevanemad koostöös õpetajatega lapsel kujundanud. Küsitlusest selgus, et 18 lapsevanemat tõid välja koristamise, 7 lapsevanemat tõid välja riiete korrastamise, 5 lapsevanemat tõid välja riietumise harjutamist, 3 lapsevanemat tõid välja laua katmise, 2 lapsevanemat tõid välja WC toimingud ning toidu valmistamise. Järgmised on toodud välja 1 korral paelte sidumine, voodi korrastamine, nõude ära viimine, nina nuuskamine ning püsivuse harjutamine. Üks lapsevanem tõi välja, et koostöö õpetajaga puudub.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, millised tööd on lasteaias lastele jõukohased. Küsitlusest selgus, et 16 õpetajat tõid välja aiatööd, 11 korral toodi välja laua katmine, 8 korral toidu valmistamine, 7 korral laua koristamine ning tolmu võtmine, 6 korral toodi välja lillede kastmine, 5 korral toodi välja voodipesu vahetamine, lume kühveldamine ja koristamine, 4 korral toodi välja laudade- ja põrandate pühkimine, 3 korral toodi välja võileiva tegemine, 2 korral toodi välja kunstitarvete pesemine. Järgmised tegevused toodi välja ühel korral nõude pesemine, tolmuimejaga töötamine ning põranda pesemine. Toodi välja, et tahetakse teha töid, mis on seotud täiskasvanute tööga.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, millised tööd on sinu lapsele jõukohased. Küsitlusest selgus, et 6 korral toodi välja aiatööd, 4 korral toodi välja lume lükkamine ja nõude pesemine, 3 korral nimetati tolmuimejaga tolmutamist, pesu kappi panemist, riietumist, laua katmist ja asjade pesemist, 2 korral nimetati lemmiklooma eest hoolitsemist, põrandate pesemist, riiete valimist, koristamist ning nõude kappi panemist, 1 korral toodi välja ehitamine, laua koristamine, õe abistamine, traktoritega mängimine, riiete kuivama panemine ja tolmu pühkimine.

Järgmise küsimusega soovin välja selgitada, kuidas motiveerite oma last kodutööde tegemisel. Küsitlusest selgus, et 90% lapsevanematest motiveerib oma last koos töö tegemisega, 80% lapsevanematest kasutab kiitmist, 73% lapsevanematest kasutab tunnustamist, 67% lapsevanematest on lastele eeskujuks, 60% lapsevanematest muudab töö lapse jaoks lõbusamaks, 13% premeerib maiusega. Rahalist ning arvutis olemise ajaga ei premeeri ükski vanem (vt joonis 15).

Joonis 15. Laste motiveerimine kodutööde tegemisel

Kokkuvõtvalt saab välja tuua, et lapsevanemad motiveerivad lapsi kodutööde tegemisel koos tehes, kiites ning tunnustades. Ollakse lapsele eeskujuks. Selgub, et lapsevanemad ei kasuta esemelist ning rahalist premeerimist.

Järgmise küsimusega soovisin välja selgitada, millistele tööharjumuste kujundamisele on õpetajate ja lapsevanemate arvates vaja pöörata suuremat tähelepanu. Vastanutest 15 õpetajat vastasid, et koristamisele, 12 õpetajat arvasid, et eneseteenindamise oskuse arendamisele, 3 õpetajat töid võrdselt välja, et tähelepanu peaks pöörama riiete ja asjade korrastamisele, toidu valmistamisele, alustatud töö lõpule viimisele ning teistega koostöö tegemisele, 2 õpetajat arvasid, et tähelepanu peaks pöörama puhtalt söömisele ja töökoha

korrashoidmisele. Järgnevaid tegevusi toodi välja ühel korral sööginõude viimine pesuruumi, koduloomade eest hoolitsemine, teiste abistamine ning prügi sorteerimine. Lapsevanemate küsitlusest selgus, et 8 lapsevanemat arvasid, et suuremat tähelepanu oleks vaja pöörata koristamisele, 3 lapsevanemat arvasid koostööle teistega, 2 lapsevanemat arvasid riiete korrashoidmisele, toidu valmistamisele, pliiaisi õigele hoiule ning alustatud töö lõpuni viimisele. Järgnevaid tegevusi toodi välja ühel korral riietumine, välimuse eest hoolitsemine, laua katmine, aiatööd, nõopide ja trukkide kinnipanemine ning kääridega lõikamine. Kaks vanemat ei osanud midagi nimetada.

Küsitluste viimastes küsimustes oli võimalus lisada nii õpetajatel kui lapsevanematel oma tähelepanekuid antud teema kohta. Õpetajate poolt oli välja toodud, et antud teema on oluline, kuna tekib järjest juurde neid lapsi, kelle eest tehakse kõik ära ning seoses koroonaga on muutunud laste riidesse paneku harjumused, kuna lapsevanemad ei pane lapsi riidesse. Toodi välja, et oleks tore, kui lapsed hooliksid rohkem oma asjadest ja hoiaks oma asjad korras. Lapsevanemad tõid välja, et tööharjumuste õpetamine on vajalik selleks et tekiks vastutustunne ning tööharjumuste kujundamine, pole ainult lasteaia kohustus, vaid ka lapsevanemal on siin väga suur roll.

ARUTELU

Antud arutelu aluseks on saadud tulemuste tõlgendamine lähtudes eelnevalt püstitatud uurimisküsimustest. Uurimise raames läbiviidud ankeetküsitluste käigus esitati küsimusi õpetajatele ja lapsevanematele taustainformatsiooni ja laste tööharjumuste hinangu väljaselgitamiseks, uuriti lapsevanemate ja õpetajate teadlikkust töökasvatuse olulisusest koolieelses eas ning tööoskuste ja -harjumuste kujundamise loomise võimalusi kodus ning lasteaias.

Uurimistööst selgus, et õpetajad ja lapsevanemad hindavad laste tööharjumusi headeks, kuid samas oli vastajate seas ka neid, kes hindavad laste tööharjumusi kasinateks. Oluline on pöörata väikelapse eas tähelepanu tööoskuste ja -harjumuste kujundamisele, et alustada tulevikus iseseisvat elu (Analüüs..., 2020, lk 5). Küsitlusest selgus, et õpetajad ja lapsevanemad peavad tööharjumuste kujundamist koolieelses eas vajalikuks. Tööharjumuste kujundamine saab alguse eneseteenindamisoskuste õpetamisest ning jätkub erinevate töötegevuste kaudu (Arendi, 2011, lk 6). Uurimistöö tulemustest selgub, et õpetajate ja lapsevanemate arvamused ühtivad, et varajaste tööharjumuste kujundamine muudab lapsed enesekindlamaks ja iseseisvamaks.

Küsitlusest selgus, et lapsevanemad on teadlikud, et tööoskuste- ja tööharjumuste kujundamine saab alguse kodust. Peeter Pöld (1932, lk 48) ja Lindgren & Suter (1994, lk 90) toovad välja, et laps puutub kokku esmakordselt töökasvatuse ja -harjumustega kodus. Ene Lind ja Lea Pärlini (2017) toovad uuringus välja, et töökasvatus põhineb peamiselt perekonna väärtustest ja hoiakutest ning nende jagamisest juba varajases eas. Lapsed õpivad vanematelt hoiakuid, suhtlemist, kombeid ja elutarkusi, mida elus rakendada. Sama tulemus saadi ka antud uurimistöös.

Uurimistöö tulemustest tuleb välja, et lapsevanemate ja õpetajate arvates on sobilik vanus jõukohaste harjumuste kujundamise alustamiseks 1–1,5 eluaasta. Piret Arendi (2011, lk 7) ja Asta Kakk (2005, lk 26) toovad välja, et tööharjumuste kujundamiseks on sobivaim vanus 2,5–3,5 eluaasta. Liia Kukli (2017, lk 31) poolt läbiviidud bakalaureusetöö

uurimistööst selgub, et vanemad on teadlikud, et tööoskuste ja -harjumuste kujundamisega tuleb algust teha juba varajases eas, kuid lapsevanematel puuduvad ühtsed teadmised, millises vanuses tuleks alustada. Asta Kakk (2005, lk 26) toob välja, et tööharjumuste kujundamine saab alguse varajases east, kui laps oma käsi valitsema hakkab.

Uurimistööst selgus, et lapsevanemate arvates on enesekohased oskused (iseseisvalt riietumine, jalanõude jalga panemine, potil käimine, käte pesemine ja kuivatamine) olulisemad, kui akadeemilised teadmised (lugemine, arvutamine). Elizabeth White jt (2019) uurimusest selgub, et eneseteenindamis oskuste arendamine on oluline akadeemilise, sotsiaalse ja karjääriedu saavutamiseks. Lapsepõlves erinevate tegutsemisvõimaluste andmine lapsele paneb aluse edaspidiseks eluks ja õppimiseks (Arendi, 2011, lk 9). Marty Rosmann'i (2002) uurimistööst selgus, et lapsed kes osalesid varajases eas kodutööde tegemistes olid 20-ndate eluaastate keskel edukamad võrreldes nendega, kes alustasid kodutöödega vanuselt 15–16 eluaastat.

Uurimistööst selgus, et õpetajate arvates aitavad tööoskusi ja -harjumusi kujundada reaalsed töövahendid ja -võtted ning abistamine töötegevustes. Olulisel kohal on rollimängud ja rollimängude vahendid. Samas töid lapsevanemad välja, et puuduvate tööoskuste arendamiseks kasutatakse laste kaasamist varajases eas, koos tegutsemist ning õigete töövõtete näitamist ning õpetamist. Mare Mürsepp (2010, lk 30) toob välja, et tööharjumused on ajas muutunud, millest tulenevalt peab tööharjumusi selgitama liigutuste ettenäitamise või reaalsete vahendite abil läbitegemisega. Tööoskuste ja -harjumuste arendamine toimub jälgides ja matkides (Saarits, 2008, lk 89), tehes koos lastega igapäevatoideid, näidates ja õpetades õigeid võtteid (Elliot, 1998, lk 115–126). Lastele on õppimise allikateks teised inimesed, nende käitumist jälgides ja matkides saadakse juurde uusi teadmisi, mida hiljem taasesitatakse (Kikas, 2008, lk 111).

Ühised arusaamad lapse arengu toetamise võimalustest ja vastastikustest ootustest on eduka koostöö aluseks lasteaia ja kodu vahel (Õun & Suur, 2009, lk 138). Uurimistööst selgus, et tööharjumuste kujunemisel on õpetajate ja lapsevanemate koostöö ja toetus väga oluline. Tööharjumuste kujunemise eelduseks on turvaline ning toetav keskkond (Mäesalu, 2016, lk 37), kus toimub lapse arengu ja õppimise toetamine (Almann, 2006, lk 57).

Uurimistööst selgus, et tööoskuste ja -harjumuste arendamine toimub lasteaias läbi erinevate ainevaldkondade. Õpetajad tõid välja, et peamised ainevaldkonnad, mille kaudu

toimub tööskuste ja -harjumuste arendamine on „mina ja keskkond“ ning „keel ja kõne“. Asta Kakk (2005, lk 28) toob välja, et läbi mitmesuguste tööde teostamise protsessi toimub tööharjumuste kujundamine, mis võimaldab lõimida erinevaid õppeteemasid omavahel. Tööharjumuste kujundamine toimub erinevatest projektidest või programmidest osavõtmisel, enim toodi välja Räpina Aianduskooli taimeprojekt ning Suukool. Uurimistööst selgus, et 6 õpetajat pole osalenud töökasvatusega seotud projektides või programmides. Eesti õpetajad on välja toonud, et tegutsemine väljaspool rühmaruumi ja lasteaeda on tulemuslikum. Õppides reaalses ja loomulikus keskkonnas tekivad paremad seosed ja suureneb huvi uute teadmiste omandamise vastu. (Teller, i.a)

Uurimistööst selgus, et tööskuste ja -harjumuste arendamine toimub läbi mitmekesiste tegevuste. Lapsevanemad võimaldavad lastel kodus sagedamini teha töökasvatuse kujundamisega seotud tegevusi kui lasteaias. Antud tulemus selgub sellest, et suurem osa lapsevanematest elavad oma majas ning võimaldavad lapsele mitmekesisemaid tööülesandeid. Ülle Klaas (2013, lk 39) toob bakalaureusetöös välja, et olenevalt elukohast luuakse erinevaid võimalusi töö tegemiseks.

Enamus õpetajatest tõid antud uurimistöös välja, et lasteaias võimaldatakse töökasvatuse kujundamiseks enim riiete kokkupanemist ja kappi asetamist, tolmu pühkimist ja põranda pesemist. Lapsevanemad tõid aga välja toidu valmistamise, köögi- ja aedviljade tükeldamise või riivimise ning laualt nõude koristamise. Ülle Klaas (2013, lk 29–33) on saanud bakalaureusetöös sarnased tulemused.

Uurimistööst selgus, et oskused, millele on vaja pöörata suuremat tähelepanu on koristamine, eneseteenindamise oskused, riiete ja asjade korrastamine, alustatud töö lõpule viimine ning koostöö teistega. Küsitlustest selgus, et õpetajad ja lapsevanemad teevad selle nimel juba koostööd, tuues välja omavahelise koostööna samade tööharjumuste kujundamist. Piret Arendi (2011, lk 8) toob välja, et kiire elutempo tõttu veedavad lapsed suurema osa ajast lasteaias, mis suurendab koostöö tähtsust.

Uurimistööst selgus, et lapsevanemad motiveerivad lapsi kodutööde tegemisel peamiselt koos tegutsedes, kiites, tunnustades, olles eeskujuks ning muutes töö lõbusamaks. Selgus, et lapsevanemad ei väärtusta rahalist ja esemelist premeerimist. Li (2022) toob välja, et tegevuste lõpuni viimiseks kasutatakse motiveerimist, kaasamise kvaliteet ja tulemused on paremad sisemise (huvi, tahe jne) motivatsiooni korral.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö teemaks on „Lapsevanemate ja õpetajate koostöö laste esmaste tööharjumuste kujundamisel Põlvamaa lasteaedade näitel“. Lõputöö eesmärgiks oli saada ülevaade, kuidas rakendatakse töökasvatuse meetodeid ja võtteid koostöös lapsevanematega Põlvamaa lasteaedade näitel. Antud teema aktuaalsus tuleneb „Eesti–Tõõjõu“ uuringust, mille andmetel noorte töötuse määra protsent suureneb. Tuginedes ettevõtjate seas läbiviidud küsitluste „Ettevõtjate kogemus alla 18-aastaste noorte töölevõtmisele“ kokkuvõttele selgub, et noortel puuduvad vajalikud oskused ja teadmised.

Uurimistöõ teoreetilises osas saab ülevaate: mis on töö ja töökasvatus ning mille poolest eristub mäng tööst; töökasvatuse vajalikkusest lapse arengus ning millega peaks laps eri vashuses hakkama saama; tööharjumuste kujundamisest lasteaias ning milline keskkond soodustab töökasvatust ja kuidas seda toetatakse lasteaias; tööharjumuste toetamisest kodus, kust saab alguse tööharjumuste kujundamine ning milline roll on lapsevanematel; lasteaias ja kodu koostööst, mis on kodu ja lasteaias koostöö aluseks ning kuidas mõjub koostöö lapsele.

Uurimuse osas kirjeldatakse uurimistöõ eesmärki, uurimisküsimusi, meetodikat, valimit ning antakse ülevaade uurimisprotseduurist ja analüüsitakse saadud tulemusi. Uurimistöõs kasutati kvantitatiivset uurimismeetodit, andmete kogumine toimus ankeetküsitluse abil. Saadud andmed töödeldi *Microsoft Exceli* programmis ning esitati jooniste abil.

Uurimistulemuste põhjal võib teha järgmised järeldused:

1. Lapsevanemad hindavad oma laste tööharjumusi kõrgemalt kui õpetajad. Selle põhjuseks võib-olla see, et õpetajad hindavad tööoskuste kujundamise olulisust koolieelses eas kõrgemalt kui lapsevanemad.
2. Õpetajate ja lapsevanemate arusaamad tööoskuste ja -harjumuste kujundamisest on sarnased. Tööoskuste ja -harjumuste kujundamist alustatakse varajases eas koos tegutsedes ning ette näidates ja õpetades õigeid võtteid, mille käigus laps õpib tööoskusi, hoiakuid, kombeid ja suhtlemist.

3. Õpetajad ja lapsevanemad on teadlikud töökasvatuse olulisusest ja vajalikkusest koolieelses eas. Oluliseks peetakse, et lasteaia lõpuks oleksid lastel omandatud eneseteenindamise oskused, mis muudab lapsed enesekindlamaks ja iseseisvamaks.
4. Kokkuvõtvalt saab tulemuste põhjal väita, et lapsevanemate hinnang lasteaia ja kodu koostööle tööharjumuste kujundamisele on kõrgem kui õpetajate hinnang.
5. Õpetajad ja lapsevanemad peavad omavahelist koostööd ja toetust tööoskuste ja -harjumuste kujundamisel väga oluliseks. Kodus ja lasteaias luuakse tööoskuste ja -harjumuste arendamiseks sarnaseid mitmekesiseid võimalusi.

Antud töös esineb kaks peamist kitsaskohta. Esimeseks tooksin välja vastajate funktsionaalse lugemisoskuse ning süvenemise küsimustikku. Tulemuste analüüsimisel selgus, et esines vastuseid, millest võib järeldada, et vastamine toimus kergekäeliselt ja mitte süvenedes, sest küsimusele, millist mõju avaldab varajaste tööharjumuste kujundamine lapsele vastati „muudab lapsed lapsevanematest sõltuvaks“. Teiseks kitsaskohaks oli valimi suurus. Edaspidisel uurimisel tuleks võimalusel suurendada valimit, mille tulemusel muutuks vastajate hinnang tööoskuste ja -harjumuste kujundamisele kasinuse suunas.

Kokkuvõtvalt võib välja tuua, et antud uurimistöö eesmärk sai täidetud ning uurimisküsimused leidsid vastuse.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Almann, S. (2006). Õnnestunud arenguestluse eeldused koolieelses lasteasutuses. *Arenguestlused lasteaias*. Tallinn: Kirjastus Ilo
- Almann, S. (2009). Partnerlus – lasteaia ja lapsevanemate partnerlus – lasteaia ja lapsevanemate koostöö alus. Rmt. Kulderknup, E. *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 51-64). Tartu: Kirjastus Studium.
- Arendi, P. (2011). Töökasvatus koolieelses eas. Tallinn: TEA.
- Eesti Konjunktuuriinstituut (2004). Sotsiaalkampaania “Laps ei ole nukk” mõju uuring. Tallinn
https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/kampaania_moju_uuring_2004_1_.pdf (viimati vaadatud 22.01.2022).
- Elliot, M. (1998). Suurim tüliõun – majapidamistööd. *501 moodust olla parem lapsevanem*. Varrak
- Ernesaks, S., Lepik, E., Lilleaas, L., Lootsar, E., Mets, L., Piirimaa, A., Pohlak, M., Sõerd, J., Terri, M., Vee, E. (1968). Koolieelsest kasvatuses lasteasutuses. Tallinn: Valgus
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2005). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Kirjastus Medicina
- Kakk, A. (2005). Töökasvatuse väärtustamine kodus ja lasteaias. Rmt. A. Kons (Koost.). *Kaasaegseid meetodeid lasteaia õppe- ja kasvatustöös* (lk 25–34). Tallinn: Ilo.
- Kala, H. (2009). Uuendatud riiklik õppekava. Rmt. Kulderknup, E (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus* (lk 5–15). Tallinn: Kirjastus Studium
- Karu, M., Turk, P., Biin, H., Suvi, H. (2012). Perekonna roll lapse õiguste tagamisel. *Lapse õiguste ja vanemluse monitooring. Kirjanduse ülevaade ja metoodika aruanne*.
https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/lapse_oiguste_ja_vanemluse_monitooring_-_kirjanduse_ylevaade_ja_metoodika_aruanne.pdf (viimati vaadatud 21.02.2022).

- Kesanurm, P. (2012). *Laste mängulisus ning selle seosed vanemate uskumuste ja soovidega*. Magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
<https://www.yumpu.com/xx/document/read/35930270/laste-mangulisus-ning-selle-seosed-vanemate-uskumuste-ja-e-ait/16> (viimati vaadatud 22.03.2022).
- Kikas, E. (2008). Õppimise erinevad viisid. Õppimise protsess. Teadmiste areng. *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 104–119). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Kivisalu, K. (2015). Kes teeb, see vastutab. Tarkvanem.ee
<https://tarkvanem.ee/kasvatamine-artiklid/kes-teeb-see-vastutab/> (viimati vaadatud 04.02.2022).
- Klaas, Ü. (2013). „Teadmiste ja oskuste omandamine tööd tehes ja mängides“. Bakalaureusetöö. Tallinn: Tallinna Ülikool
<https://www.etera.ee/zoom/8879/view?page=1&p=separate&search=teadmiste%20ja%20oskuste%20arendamine%20AND%20teadmiste%20ja%20oskuste%20omandamine%20t%C3%B6%C3%B6d%20tehes%20ja%20m%C3%A4ngides&tool=search&view=0,0,2481,3508> (viimati vaadatud 14.03.2022).
- Kukli, L. (2017). *Lastevanemate ja 6–7-aastaste laste arvamus töökasvatusest Jõgeva valla lasteaedade näitel*. Bakalaureusetöö. Rakvere: Tallinna Ülikool
<https://www.etera.ee/zoom/32282/view?page=1&p=separate&search=kukli&tool=search&view=707,1203,1214,500> (viimati vaadatud 04.03.2022).
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed. Üldine didaktika*. Tartu: Kirjastus Studium.
- Kööp, K. (2018). Koostöö lapsevanematega. Rmt. Nugin, K & Õun, T. *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 344–350). Tartu: OÜ Atlex.
- Laasik, T., Liivik, M., Täht, M-E., Varava, L. (2009). Valdkond “Mina ja keskkond”. Rmt. Kulderknup, E. *Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad* (lk 7–25). Tartu: Kirjastus Studium.
- Lepik, P. (2009). Lapse arendamine algab hällist. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Li, P. (2022). 7 Science-Proven Steps To Motivate Your Child
<https://www.parentingforbrain.com/what-motivates-your-child/> (viimati vaadatud 25.04.2022)

Lindgren, H. C., Suter, W. N. (1994). Perekonna ja kaaslaste mõju õpilastele.

Pedagoogiline psühholoogia koolipraktikas. OÜ GREIF

Lind, E., Pärilin, L. (2017). Work Education in the Family: Similarities and Differences between the City and Rural Areas

https://llufb.llu.lv/conference/REEP/2017/Latvia-Univ-Agricult-REEP-2017_proceedings-352-358.pdf (viimati vaadatud 25.01.2022).

Marksoo, Ü. (2020). Tööjõu-uuringu 2020. aasta II kvartali tulemuste lühikokkuvõte.

Sotsiaalministeerium. Tallinn.

https://www.sm.ee/sites/default/files/tooturu_ulevaade.pdf (viimati vaadatud 04.10.2021).

Mäesalu, K. (2016). Perekond eelkooliealise lapse esmaste tööharjumuste kujundajana lapsevanema hinnangul Kohila valla lastevanemate näitel. Bakalaureusetöö. Tallinn:

Tallinna Ülikool.

<https://www.etera.ee/zoom/27761/view?page=1&p=separate&search=kohila%20valla%20n%C3%A4itel&tool=search&view=0,77,2481,3431> (viimati vaadatud 04.03.2022).

Männamaa, M., Marats, I. (2009). Lapse üldoskuste areng. Rmt. Kulderknup, E (Koost.).

Üldoskuste areng koolieelses eas (lk 5–43). Tallinn: Kirjastus Studium

Mürsepp, M. (2010). Väärtuste kujundamine keele ja kõne õpetamise ja lastekirjanduse

kaudu. Rmt. Veisson, M. (Koost.). *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias* (lk 30). Tartu: AS Pakett trükikoda

Ojala, I. (2005) *Mõista mind, teismelist!* Tallinn: PILGRIM

Pöld, P. (1932). Vabategevuslikud kasvatusvahendid. *Üldine kasvatusõpetus*. Tartu: K.

Mattieseni trükikoda

<https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:268108/247262/page/2> (viimati vaadatud 27.12.2021).

Rossmann, M. (2002). Involving children in household tasks: Is it worth the effort?

<https://www1.prweb.com/prfiles/2014/02/22/11608927/children-with-chores-at-home-University-of-Minnesota.pdf> (viimati vaadatud 22.03.2022).

Rugo, K. (2015). Ettevõtjate kogemus alla 18- aastaste noorte tööle võtmisel. Küsitluse kokkuvõte. Kutsekoda

<https://www.koda.ee/sites/default/files/inline-files/K%C3%BCsitlus.pdf> (viimati vaadatud 05.02.2022).

Rätsep, J., Pärt, M. (2012). Esivanemate töökultuuri väärtustamine ja edasiandmine lasteaias. Rmt Lilleoja, L (toim.) *Kasvatustegelikkus õppija ja õpetaja pilgu läbi* (38-57). AS Atlex

Saarits, Ü. (2005). Sotsiaalne areng ja kasvatus. K. Henno (Toim), *Laps ja lasteaed: lasteaiaõpetaja käsiraamat* (lk 67–71). Tartu: AS Atlex

Saarits, Ü. (2008). Eneseteeninduse ja enesekohaste oskuste areng. Rmt. Kikas, E (Koost.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 79–91). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Servinski, M. (2021). Kuidas on muutunud Eesti tööturg 30 aasta jooksul? *Eesti Statistikaamet*

<https://www.stat.ee/et/uudised/kuidas-muutunud-estti-tooturg-30-aasta-jooksul> (viimati vaadatud 30.09.2021).

Skuin, M. (2016, 22. november). 9 viisi, kuidas armastavad ja ülihoolitsevad vanemad lastel tegelikult suureks kasvada ei luba. *Pere ja kodu*

Sotsiaalministeerium (2006). Hoiakud laste kodutööde tegemisse ja töötamisse. *Lapsed ja Eesti ühiskond. Väärtushinnangute uuring RISC. Lisa Eesti maa-aruandele*. Tallinn

https://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Uuringu_ja_analuusid/Sotsiaalvaldkond/risc_lisa_2006_1_.pdf (viimati vaadatud 22.10.2021).

Sotsiaalministeerium (2020). Analüüs varase töökogemuse soodustamiseks kooliealiste noorte seas. Tallinn.

www.sm.ee/sites/default/files/analuus_alaealised_.pdf (viimati vaadatud 01.10.2021).

Szczepanski, A. (2012). Õuekeskkond - õpikeskkondade rohke võimas klassituba. Rmt. Dahlgren, L. O., Sjölander, S., Strid, J. P. (Koost) *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas – lähiümbrusest saab õpiõu* (lk 9–46). Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus

Teller, M. (i.a). Säästva arengu teema lõimimisest õppe- ja kasvatustegevusse koolieelses lasteasutuses. *Lasteaedade koostatud projektid*. Tartu Ülikool

<https://sisu.ut.ee/keskkond/lasteaedade-koostatud-projektid> (viimati vaadatud 10.03.2022)

Tereping, A-R. (2018, 16. märts). Töökasvatus kui õppimise ja kasvatuses vältimatu osa. *Õpetajate Leht*, 10, 11.

Timoštšuk, I. (2010). Looduskeskkonnaga seotud väärtused ja nende kujunemine koolieelses eas. Rmt. Veisson, M. (Koost.). *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias* (lk 57–62). Tartu: AS Pakett trükikoda

Tuul, M. (2009). Üldõpetuslikud põhimõtted lasteaiatöös. Rmt Kulderknup, E. (Koost.). *Õppe- ja kasvatusgevuse korraldus* (lk 28–32). Tallinn: Kirjastus Studium

Tuulik, M. (2006). Kõlbeline kasvatus. Tallinn: OÜ Vali Press.

Tuuling, L. (2015, 8. mai). Lasteaiaõpetaja roll lapse arengus. *Õpetajate Leht*.
<https://opleht.ee/2015/05/lasteaiaopetaja-roll-lapse-arengus/?fbclid=IwAR3TxzCfsVMD-fvpRdbARXJcW5H40vPSQ7hOILIASVcfjJzJrs6ZtpseFVc> (viimati vaadatud 22.01.2022).

Utle, M. (2018, 3. mai). Chores for Kindergartners: What Can Kids Really Handle?
<https://www.fatherly.com/parenting/chores-kindergartners-what-kids-can-handle-parents/> (viimati vaadatud 14.01.2022).

White, E., DeBoer, M., Scharf, R. (2019). Associations Between Household Chores and Childhood Self-Competency. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*
https://journals.lww.com/jrnldb/Abstract/2019/04000/Associations_Between_Household_Chores_and.3.aspx (viimati vaadatud 28.01.2022).

Wood, E., Attfield, J. (2005). *Play, Learning and the Early Childhood Curriculum*. Paul Chapman Publishing.
https://books.google.ee/books?hl=en&lr=&id=zIWfkIvBB70C&oi=fnd&pg=PP9&dq=play,+learning+and+the+early+childhood+curriculum&ots=Qr26Rb4Q4K&sig=3kRX7cCFT-vCDLcN4APBOYzdvuA&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (viimati vaadatud 14.01.2022).

Õun, T., Suur, S. (2009). Lasteaia tegevuse ja peredega koostöö alused. Rmt. Kivi, L., Sarapuu, H. (Koost.) *Lasteaialaps peres* (lk 138-144). Tartu: AS Atlex

Õunapuu, L. (2014). veebiväljaanne “Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes”.

http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1 (viimati vaadatud 22.01.2022).

ÕIGUSAKTID

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). RT I 2008, 23, 152
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772> (viimati vaadatud 28.04.2022).

Perekonnaseadus (2009). RT I 2009, 60, 395
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603> (viimati vaadatud 28.04.2022).

LISAD

LISA 1. Ankeet lasteaiaõpetajale "Lapsevanemate ja õpetajate koostöö laste esmaste tööharjumuste kujundamisel Põlvamaa lasteaedade näitel"

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Svetlana Räst, Narva kolledži "Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas" 3. kursuse üliõpilane. Palun Teie kaasabi käesoleva uuringu läbiviimisel. Minu bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja, kuidas koostöös lapsevanematega rakendatakse laste esmaste tööharjumuste kujundamisel töökasvatust Põlvamaa lasteaedade näitel. Selleks, et saada teada Teie seisukohti, palun vastata ankeedis esitatud küsimustele. Teie vastused on väga olulised, selleks, et saada vajalikku informatsiooni bakalaureusetöö jaoks. Ankeet on anonüümne ning saadud tulemusi kasutatakse ainult üldistatud kujul.

Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 10-15 minutit.

Palun vastata küsimustikule hiljemalt 28.03.2022.

Ette tänades Svetlana
svetlana.rast@mail.ee

1. Teie vanus:

- 20–24-aastat
- 25–29-aastat
- 30–34-aastat
- 35–39-aastat
- 40–44-aastat
- 45–49-aastat
- 50–54-aastat
- 55–59-aastat
- 60–...-aastat

2. Teie haridustase:

- Keskkharidus
- Keskeriharidus

- Erialane kõrgharidus
- Muu ...

3. Teie tööstaaž lasteaia õpetajana:

- ... –2 aastat
- 3–5 aastat
- 6–10 aastat
- 11–15 aastat
- 16–20 aastat
- 20–25 aastat
- 26–30 aastat
- 31–... aastat

4. Millises vanuses lastega igapäevaselt töötate?

- Sõimerühm (1,5–3 a)
- Nooremrühm (3–5 a)
- Keskminderühm (5–6 a)
- Vanemrühm (6–7 a)
- Liitrühm (2–7 a)
- Sobitusrühm
- Tasandusrühm

5. Milliseks hindate laste tööharjumusi oma rühmas?

- Puudulikud
- Kasinad
- Head
- Väga head

6. Millises vanuses on Teie arvates sobilik alustada jõukohaste tööharjumuste kujundamist?

- 1–1,5 eluaastat
- 1,5–2,5 eluaastat
- 2,5–3,5 eluaastat
- 3,5–4,5 eluaastat

7. Kui vajalikuks peate tööharjumuste kujundamist koolieelses eas?

- Mitte vajalikuks
- Pigem vajalikuks
- Vajalikuks
- Väga vajalikuks

8. Milliseid võimalusi loote lasteaias töökasvatuse kujundamiseks?

- Võileiva tegemine
- Köögi- ja aedviljade tükeldamine/riivimine
- Laua katmine
- Laualt nõude koristamine
- Nõude pesemine
- Voodipesu vahetamine
- Tolmu pühkimine
- Lehtede/muru riisumine
- Kaevamine/rohimine
- Põrandate pesemine
- Riiete kokku panemine ja kappi asetamine
- Lume kühveldamine
- Riiete kuivama panemine
- Lillede kastmine
- Lemmiklooma eest hoolitsemine
- Tolmuimejaga tegutsemine
- Veel...

9. Millised võtted ning vahendid aitavad lapsel kujundada tööoskusi ja –harjumusi?

- Piltide ja videode vaatamine ning arutelu
- Õpetaja sõnalised selgitused ja õpetused
- Reaalsete töövahendite ja -võtete näitamine
- Erinevate elukutsete esindajate kutsumine lasteaeda
- Õppekäigud
- Õpetaja ja õpetaja abi abistamine töötegevustes rühmas
- Rollimängud ja rollimängude vahendid

10. Milliste ainevaldkondade sisu ja eesmärkide kaudu teostate lasteaias töökasvatust?

	Ei teosta	Vähesel määra	Enamasti	Pidevalt
Mina ja keskkond				
Keel ja kõne				
Kunst				
Matemaatika				
Liikumine				
Muusika				

11. Kas ja millistest projektidest/programmidest seoses tööharjumuste kujundamisega olete osa võtnud? Nt Suukool. Palun nimeta.

.....
.....

12. Kui oluliseks peate tööharjumuste kujundamisel koostööd oma rühma lapsevanematega?

- Väga oluliseks
- Pigem oluliseks
- Ei oska öelda
- Pigem ebaoluliseks
- Ebaoluliseks

13. Millise hinnangu annate lasteaias ja kodu koostööle tööharjumuste kujundamisele oma rühmas?

- Väga hea
- Hea
- Keskmine
- Halb
- Väga halb
- Ei oska öelda

14. Milliseid tööharjumusi olete lapsel kujundanud koostöös lapsevanematega?

.....
.....

15. Millised tööd on lastele lasteaias jõukohased? Palun nimeta.

.....
.....

16. Mis on Teie arvates töökasvatus?

- Eneseteenindusoskused
- Mängu protsess
- Kodused toimetused
- Tutvumine täiskasvanute tööga
- Lauamängude mängimine

17. Millist mõju avaldab varajaste tööharjumuste kujundamine lapsele?

- Muudab vanematest sõltuvaks
- Muudab iseseisvaks
- Muudab enesekindlamaks
- Tekivad oskused ja teadmised edaspidiseks tööle asumiseks
- Suudab tööturul paremini hakkama saada
- Aitab alustada iseseisvat elu
- Soodustab töötus

18. Töökasvatus on õpetuse ja kasvatuse osa, mis ...

- ... valmistab ette sihipäraseks tööks
- ... arendab isiksuseomadusi
- ... annab üldharivaid-, tehnilisi-, suhtlemis- ja kutsealaseid teadmisi, oskusi ja vilumusi
- ... õpetab ühiskondliku töö vajalikkust
- ... kujundab tööharjumusi
- ... on kodutööde tegemine

19. Milliseid töid usaldate lapsele üksinda tegemiseks? Palun nimeta.

.....
.....

20. Millistele tööharjumuste kujundamisele on Teie arvates vaja pöörata suuremat tähelepanu? Palun nimeta

.....

21. Kui Teil tekkis antud teema kohta veel tähelepanekuid, palun lisage need siia.

.....
.....

LISA 2. Ankeet lapsevanemale "Lapsevanemate ja õpetajate koostöö laste esmaste tööharjumuste kujundamisel Põlvamaa lasteaedade näitel"

Lugupeetud lapsevanem!

Olen Svetlana Räst, Narva kolledži "Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas" 3. kursuse üliõpilane. Palun Teie kaasabi käesoleva uuringu läbiviimisel. Minu bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja, kuidas koostöös lapsevanematega rakendatakse laste esmaste tööharjumuste kujundamisel töökasvatust Põlvamaa lasteaedade näitel. Selleks, et saada teada Teie seisukohti, palun vastata ankeedis esitatud küsimustele. Juhul kui Teil on rohkem lasteaiaaegalisi lapsi, siis täitke ühe lapse kohta. Teie vastused on väga olulised, selleks, et saada vajalikku informatsiooni bakalaureusetöö jaoks. Ankeet on anonüümne ning saadud tulemusi kasutatakse ainult üldistatud kujul.

Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 10–15 minutit.

Palun vastata küsimustikule hiljemalt 28.03.2022.

Ette tänades Svetlana

svetlana.rast@mail.ee

1. Sugu

- M
- N

2. Teie vanus:

- ...–25-aastat
- 26–30-aastat
- 31–35-aastat
- 36–40-aastat
- 41–...-aastat

3. Teie haridustase

- Põhi- või kutseharidus
- Keskharidus või keskeriharidus
- Kõrgharidus
- Muu ...

4. Kui vana on Teie laps?

- 1,5-aastat
- 2-aastat
- 3-aastat
- 4-aastat
- 5-aastat
- 6-aastat
- 7-aastat
- 8-aastat

5. Kas Te elate:

- Korteris
- Oma majas

6. Kust saab alguse tööharjumuste kujundamine?

- Kodust
- Lasteaiast
- Koolist

7. Millisteks hindate oma lapse tööharjumusi?

- Puudulikud
- Kasinad
- Head
- Väga head

8. Kui vajalikuks peate tööharjumuste omandamist koolieelses eas?

- Mitte vajalikuks
- Pigem vajalikuks
- Vajalikuks
- Väga vajalikuks

9. Kuidas arendate lapse puuduvaid tööoskusi?

- Ootan, kuni ise tegema hakkavad.
- Kaasan juba varajases eas.
- Teen nende eest ära.

- Teen koos nendega.
- Ootan kuni nad on suuremad.
- Näitan ning õpetan õigeid võtteid.

10. Millises vanuses on Teie arvates sobilik alustada jõukohaste tööharjumuste kujundamist?

- 1–1,5 eluaastat
- 1,5–2,5 eluaastat
- 2,5–3,5 eluaastat
- 3,5–4,5 eluaastat

11. Millist mõju avaldab varajaste tööharjumuste kujundamine lapsele?

- Muudab vanematest sõltuvaks
- Muudab iseseisvaks
- Muudab enesekindlamaks
- Tekivad oskused ja teadmised edaspidiseks tööle asumiseks
- Suudab tööturul paremini hakkama saada
- Aitab alustada iseseisvat elu
- Soodustab töötust

12. Laps õpib vanematelt...

- hoiakuid
- suhtlemist
- kombeid
- elutarkusi
- harjumusi
- tööoskusi

13. Milliseid võimalusi loote kodus töökasvatuse kujundamiseks?

- Toidu valmistamine
- Köögi- ja aedviljade tükeldamine/riivimine
- Laua katmine
- Nõude pesemine
- Laualt nõude koristamine
- Nõude asetamine/väljavõtmine nõudepesumasinast

- Voodipesu vahetamine
- Tolmu pühkimine
- Lehtede/muru riisumine
- Kaevamine/rohimine
- Põrandate pesemine
- Riiete kokku panemine ja kappi asetamine
- Lume kühveldamine
- Riiete kuivama panemine
- Lillede kastmine
- Lemmiklooma eest hoolitsemine
- Tolmuimejaga töötamine
- Muu ...

14. Kui oluliseks peate lasteaiapoolset toetust oma lapse tööharjumuste kujundamisel?

- Ei pea oluliseks
- Mõningal määral
- Väga oluliseks

15. Milliseid tööharjumusi olete lapsel kujundanud koostöös lasteaiaõpetajaga?

.....
 .....

16. Millise hinnangu annate lasteaia ja kodu koostööle tööharjumuste kujundamisele oma lapse rühmas?

- Väga hea
- Hea
- Keskmine
- Halb
- Väga halb
- Ei oska öelda

17. Millistele tööharjumuste kujundamisele on Teie arvates vaja pöörata suuremat tähelepanu? Palun nimeta.

.....
 .....

18. Kuidas motiveerite oma last kodutööde tegemisel?

- Kiidan
- Tunnustan
- Olen eeskujuks
- Teeme koos
- Premeerin maiustustega
- Premeerin arvutis olemisega
- Premeerin rahaliselt
- Muudan tööd lõbusamaks

19. Millised oskused peaksid olema lapsel selged lasteaia lõpuks?

	Eba- oluline	Pigem ebaoluline	Ei oska öelda	Pigem oluline	Väga oluline
Iseseisvalt riietumine					
Riiete valimine vastavalt ilmale					
Jalanõude jalga panemine					
Õige kahvli/inoa/lusika hoidmine					
Puhtalt söömine					
Iseseisev potil käimine					
Hammaste pesemine					
Lugemine					
Nina nuuskamine					
Käte pesemine ja kuivatamine					
Juuste kammimine					
Nööpide/lukkude/trukkide kinnitamine					
Paelte sõlmimine					
Enesele toidu tõstmine					
Arvutamine					
Alustatud töö lõpetamine					
Oma töökoha korrastamine					
Iseseisvalt tegutsemine/mängimine					
Teiste aitamine					
Värvimisel püsida kontuuri sees					
Keskendumine tegevusele 20-30 min					
Tahvelarvuti/telefoni kasutamine					
Teiste lastega koos tegutsemine					

20. Milliseid töid usaldate lapsele üksinda tegemiseks?

.....
 .....

21. Millised tööd on sinu lapsele jõukohased? Palun nimeta

.....
.....

22. Kui Teil tekkis antud teema kohta veel tähelepanekuid, palun lisage need siia.

.....
.....

LISA 3. Lasteaiaõpetajate taustaandmed (N=30)**Tabel 1.** Lasteaiaõpetajate tasustaandmed (N=30)

Vanus	Sagedus	%
20–24 aastat	–	–
25–29 aastat	1	3
30–34 aastat	3	10
35–39 aastat	5	17
40–44 aastat	5	17
45–49 aastat	3	10
50–54 aastat	4	13
55–59 aastat	6	20
60–... aastat	3	10
Haridustase		
Keskharidus	–	–
Kesk-eriharidus	7	24
Erialane kõrgharidus	19	64
Rakenduslik kõrgharidus	1	3
Omandatav magistrigraad	1	3
Kõrgharidus	1	3
Kõrgharidus- saksa keele ja kirjandus õpetaja; kutsestandard õpetaja tase 6	1	3
Tööstaaz		
...–2 aastat	1	3
3–5 aastat	4	14
6–10 aastat	7	23
11–15 aastat	6	20
16–20 aastat	2	7
20–25 aastat	3	10
26–30 aastat	–	–
31–... aastat	7	23
Laste vanus rühmas		
Sõimerühm (1,5–3 aastat)	9	30
Nooremrühm (3–5 aastat)	4	14
Keskminerühm (5–6 aastat)	1	1
Vanemrühm (6–7 aastat)	6	20
Liitrühm (2–7 aastat)	6	20
Sobitusrühm	3	10
Tasandusrühm	1	3

LISA 4. Lapsevanemate taustaandmed (N=30)**Tabel 2.** Lapsevanemate taustaandmed (N=30)

Vanus	Sagedus	%
...–25 aastat	1	3
26–30 aastat	2	7
31–35 aastat	11	37
36–40 aastat	9	30
41–... aastat	7	23
Haridustase		
Põhi- või kutseharidus	4	13
Keskharidus või kesk-eriharidus	14	47
Kõrgharidus	12	40
Sugu		
Naine	28	93
Mees	2	7
Elukoht		
Oma maja	23	77
Korter	7	23
Laste vanus		
1,5-aastane	–	–
2-aastane	2	7
3-aastane	5	17
4-aastane	4	13
5-aastane	9	30
6-aastane	4	13
7-aastane	3	10
8-aastane	3	10